

ДНЕВНИКЪТЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

IX^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ)

XV заседание, Сръда, 11-й Ноемврий 1898 год.

(Отворено въ 2 часътъ постъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателъ Д-ръ Георги Янколовъ.)

Прѣдсѣдателъ Д-ръ Георги Янколовъ: (Звъни.) Засѣданieto се отвара.

Секретарь г-нъ Стефанъ Ивановъ ще прочете списъка на г-да прѣдставителитѣ, за да се види: кой пристъпува и кой отсъствува отъ днешното заседание.

Секретарь Стефанъ Ивановъ: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Атанасъ П. Красевъ, Ангелъ Дойчевъ, Воби Лафчиевъ, Георги Клисурски, Георги Н. Консуловъ, Маню Воджиевъ, Мехмедъ Али Султанъ-Герей Месудовъ, Несторъ Абаджиевъ, Петко Вобевъ, Петко Катрановъ, Петръ Папанчевъ, Риза Ибрахимовъ, Стефанъ Границки, Стефанъ С. Вобчевъ, Сава Бакаловъ, Стефанъ Таневъ, Саулъ Камбосевъ и Хаджи Яхя Юмеровъ.

Прѣдсѣдателъ: Отъ общото число на г-да прѣдставителитѣ, отъ днешното заседание отсъствуватъ 18 души; значи, има законното число прѣдставители, за да се отвори заседанието и да се пристъпи къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневния редъ.

Прѣди да се пристъпи къмъ дневния редъ, секретарь г-нъ Пишмановъ ще прочете съкратения протоколъ отъ минжлото заседание.

Секретарь Данчо В. Пишмановъ: (Прочита съкратения протоколъ отъ XIII-то заседание.)

Прѣдсѣдателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжка върху прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ за вѣренъ и точенъ прочетения съкратенъ протоколъ, да си вдигнатъ ржвата. (Волшинство.) Приема се за вѣренъ и точенъ.

Слѣдъ това има да съобщимъ на Народното Събрание че сж постъпили:

Отъ Министерството на Външнитѣ Работи и Исповѣданията прѣдложение да се считатъ за оправдани 276 л. дадени за пѣтни пари на бившия секретаръ при Дипломатическото Агентство въ Букурещъ, Величко Пенчовичъ, понеже билъ починялъ и нѣмало възможностъ да се взематъ нуждитѣ оправдателни документи. Това прѣдложение ще се испрати на финансовата комисия.

Отъ Военното Министерство — законопроектъ за удобриване като правилно израсходвана сумата 14,812 л. отпущената съ платежна заповѣдъ на сжщото министерство № 5.137 отъ 10-й Юлий 1886 год. И тоя законопроектъ ще се испрати на надлѣжната комисия.

Подиръ това съобщавамъ на Народното Събрание, че е разрѣшенъ отпущъ на г-да прѣдставителитѣ: Петръ Папанчевъ 4 дена, на Стефана Таневъ 10 дена, на Данийла С. Юруковъ 3 дена, на Воби Лафчиевъ 6 дена, на Георги Губидѣльниковъ 9 дена, на Никола Мариновъ 8 дена, на Маня Воджиевъ още 3 дена и на Стефанъ Границки 6 дена.

Пристъпиме къмъ дневния редъ.

На дневния редъ за днешното заседание имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Второ четение законопроекта за повдигане на овоцарството, и

II. Трето четение законопроекта за измѣнение забѣлѣжката на чл. 2-й отъ Закона за акцизитѣ.

Г-нъ Ганчо Гаврийловъ, докладчикъ по законопроекта за повдигане на овоцарството, има думата да го докладва на второ четение.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Г-да народни прѣдсѣватели! Комисията по Министерството на Търговията и Земледѣлието, въ нѣколко засѣдания, разгледа законопроекта за повдигане на овощарството и, слѣдъ размѣнение на нѣколко възглѣдове по разнитѣ членове на тоя законопроектъ, тя направи нѣкои поправки, нѣкои допълнения, които, както сте видѣли отъ раздадения ви докладъ, сж примѣнени на законопроекта. Остава сега на почитаемото Народно Собрание, ако ги приеме и одобри, и, ако има да допълни нѣкои нови пѣща, да се гласува прѣдлагаемиятъ законопроектъ. Така щото, сега азъ ще пристѣпѣмъ да докладвамъ тия измѣнения.

Докладътъ на комисията има слѣдущето съдържание: (Чете.)

„Докладъ“

отъ комисията по Министерството на Търговията и Земледѣлието, по законопроекта за повдигане на овощарството.

Комисията, като разгледа и изучи подробно законопроекта за повдигане на овощарството, и слѣдъ дълги разисквания, прие го съ слѣдующитѣ измѣнения:

- 1) Чл. чл. 1 и 2-й прие безъ измѣнение.
- 2) Въ забѣлжката на чл. 3-й, слѣдъ думата „назначаватъ“, заличи думитѣ: „по конкурсъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието“, а прибави думитѣ: „измежду лицата, които сж издържали конкурсъ при Министерството на Търговията и Земледѣлието“.
- 3) Чл. 4-й прие безъ измѣнение.
- 4) Въ забѣлжката на чл. 5-й, слѣдъ думата „въ курсовѣтѣ“, заличи думитѣ: „ще се заплаща отъ бюджета на разсадница по една опрѣдѣлена надница и на всички“, а слѣдъ думитѣ: „овощни дървета“, прибави думитѣ: „отъ бюджета на разсадница“.
- 5) Чл. чл. 6 и 7-й прие безъ измѣнение.
- 6) Въ чл. 8-й, втората алинея се измѣни така: „особенна комисия, въ състава на която влизатъ общинскитѣ кметъ, околийскиятъ лѣсничей и земледѣлческиятъ надзирателъ, опрѣдѣли кои стопани на дървчетата заслужаватъ премия“.
- Въ забѣлжката на сѣщия членъ, на мѣсто „петъ“ стотинки премия, прие се „десетъ“ стотинки.
- 7) Чл. чл. 9, 10, 11 и 12-й прие безъ измѣнение.
- 8) Въ чл. 13-й, вънѣшната цифрата „10“, прибави цифрата „5“ и слѣдъ думата „ глоба“ прибави думитѣ: „която подлѣжи на обжалване прѣдъ надлѣжния мирови сѣдия въ 10-дневенъ срокъ, отъ деня на съобщението“.
- 9) Въ чл. 14-й, слѣдъ съюза „или“, заличи прѣдлога „въ“, а прибави прѣдлога „отъ“ и слѣдъ думитѣ: „или други общински“ заличи съюза „или“, а прибави съюза „и“.
- 10) Чл. чл. 15, 16, 17 и 18-й прие безъ измѣнение.
- 11) Въ чл. 19-й, слѣдъ думитѣ „издава постановление за глобяване на виновнитѣ“, прибави думитѣ „както и за исплащане глобата“.
- 12) Чл. чл. 20, 21 и 22-й прие безъ измѣнение.
- 13) Въ чл. 23-й слѣдъ думата „числото и“, заличи думата „възрастта“, а прибави думата „видътъ“.

14) Чл. чл. 24, 25, 26, 27 и 28-й прие безъ измѣнение.

15) Въ чл. 29-й, слѣдъ думитѣ: „за тѣхна смѣтка“, прибави думитѣ: „разноснитѣ за това се събиратъ по екзекутивенъ начинъ“, а въ алинея втора на сѣщия членъ, слѣдъ думитѣ „отъ 5 до 50 л. глоба“, прибави думитѣ: „която подлѣжи на обжалване прѣдъ надлѣжния мирови сѣдия въ 10-дневенъ срокъ, отъ деня на съобщението“.

16) Чл. 30-й прие безъ измѣнение.

Докладчикъ: Ганчо Гаврийловъ.

Сега ще докладвамъ законопроекта. (Чете.)

„Законъ“

за повдигане на овощарството.

Комисията прие заглавието на закона безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Който приема заглавното тѣй, както се прочете отъ докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Глава I.

Овощарски разсадници и насърчения.

Чл. 1. За повдигането на овощарството въ Княжеството, Министерството на Търговията и Земледѣлието открива, гдѣто намѣри за уиѣстно, пуждното число овощарски разсадници.

Както надсловътъ на глава първа, така и чл. 1-й, комисията ги прие безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Който приема глава първа, и чл. 1-й тѣй, както се прочетохъ отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приематъ се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

Чл. 2. Въ мѣстноститѣ, гдѣто условията отговарятъ за развитието на овощарството, окржнитѣ и градскитѣ общински съвѣти, както и находящитѣ се въ тия мѣстности мѣнастири, ще откриватъ и поддържатъ свои овощарски разсадници.

Забѣлжка. Държавата отстъпва даромъ за врѣменно ползуване на окржнитѣ и общинскитѣ съвѣти, мѣнастиритѣ, дружествата и частнитѣ лица държавни земи, на които могатъ да се устроятъ овощарски разсадници.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Христо П. Славеиковъ: Азъ мислѣхъ, че тая забѣлжка трѣбва да съдържа единъ срокъ, въ който земитѣ на държавата ще могатъ да се даватъ даромъ на окржнитѣ и общинскитѣ съвѣти, мѣнастиритѣ, дружествата и частнитѣ лица. Това трѣбва да се прѣдвиди, защото е възможно една община, като поиска да се възползува отъ държавната земя, да направи постѣпка прѣдъ Министерството на Търговията и Земледѣлието за тая цѣль, и понеже не е опрѣдѣленъ срокътъ, въ който трѣбва да вземе инициативата да се разсадятъ дървета, може да протече дълго врѣме и по другъ начинъ да се ползува отъ държавната земя. Ние

знаемъ, че по Закона за горитѣ, известни мѣста трѣбваше да се засадятъ, но не се засадиха, а се ползува селскиятъ добитѣкъ отъ пашата. Азъ мисля, че не би било злѣ да се опредѣли единъ три-годишенъ срокъ, въ който отстъпненитѣ държавни земи да се засадятъ съ плодовити дървета, а въ противенъ случай, да се взематъ обратно. Съ това ще се задължатъ общинитѣ и всички ония, които поискатъ държавни земи за тая цѣль, да направятъ това, което се гони съ тоя законопроектъ, и така да се запазятъ интереситѣ на държавата, защото, ако държавата не изпълни своитѣ задължения, общинитѣ или мѣнастиритѣ ще могатъ да се ползватъ отъ тия мѣста така, както изискватъ тѣхнитѣ интереси. И така, азъ мисля, че трѣбва да се опредѣли единъ три-годишенъ срокъ и за тая цѣль предлагамъ, щото забѣлжката къмъ чл. 2-й да има такава редакция: (Чете.) „Забѣлжка. Държавата отстъпва даромъ, за врѣменно ползуване, на окръжнитѣ и общинскитѣ съвѣти, мѣнастиритѣ, дружествата и частнитѣ лица държавни земи, на които могатъ да се устроятъ овощарски разсадници, съ условие: засаждането да стане въ продължение на три години“.

Министръ Константинъ Величковъ: Азъ не бихъ ималъ нищо противъ бѣлжката, която прави г-нъ Славейковъ, но мисля, че това естествено се разбира отъ самия законопроектъ. Ако общинитѣ, или частнитѣ лица, или окръжнитѣ съвѣти сж получили даромъ земя и не сж ѝ направили разсадникъ, то тѣ не може да се ползватъ отъ неж. Щѣне да прѣдставлява нѣкаква опасностъ това, ако се даваха тия земи, за да се насадятъ въ тѣхъ овощни градини. Но тукъ се касае само за разсадници и, щомъ като не направятъ разсадници, нѣма да имъ се отстъпва земята. Но ако искаме да бждемъ точни, ако искаме да задължимъ окръжнитѣ и общинскитѣ съвѣти, мѣнастиритѣ и частнитѣ лица непрѣмѣнно да извлѣкятъ полза отъ земитѣ, които ще имъ се дадатъ, то азъ не бихъ ималъ нищо противъ, ако се прибавятъ думитѣ, които прѣдложи г-нъ Славейковъ, т. е., че тѣ сж длъжни въ единъ срокъ отъ 2 или 3 години непрѣмѣнно да направятъ разсадници на тия земи, като разбираме, разбира се, неговата бѣлжка така.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ бихъ се съгласилъ на такова едно измѣнение, но нитѣрвамъ го за излишно, защото и самата забѣлжка казва, че тѣ се отстъпятъ даромъ за врѣменно ползуване, и щомъ е за врѣменно ползуване, то, естествено, ако не се посади разсадникъ, нѣма и ползуване. Така щото, излишно е, да се прави такова допълнение. Нѣма тукъ страхътъ, който г-нъ Славейковъ мисли, че съществува въ тая редакция.

Христо П. Славейковъ: Азъ обяснихъ моето прѣдложение съ това, че една община, едно частно лице или мѣнастиръ, прави заявление, за да му се отстъпи едно мѣсто, за да го направи на разсадникъ, и държавата, прѣдъ видъ на тая забѣлжка въ законопроекта, е длъжна да даде и дава тая земя, но общината, частното лице или мѣнастирътъ не пристѣпа въ едно непродължително врѣме да го посади. Понеже то е отстъпено за ползуване на общината, то това ползуване, макаръ и врѣменно, ще се прояви

въ различни видове. Не за разсадникъ на общината, за която цѣль изисква законопроектътъ, може да бжде употребено мѣстото, но, може би, ще се въсползватъ отъ отстъпването на веѣкакъвъ срокъ, за да не оползотворятъ мѣстото за оная цѣль, която гони законопроектътъ, а ще се ползватъ отъ него по другъ начинъ. Какъ ще имъ го отнемете послѣ? Тѣ ще кажатъ: чакайте, ние ще го засадимъ — понеже нѣма срокъ. Най-сетѣ, правителството ще имъ го вземе, но може да се протака това 3—4 години. Затова, казвамъ, безусловно държавата да има право да вземе мѣстото, ако види, че, отъ деня на отстъпването, въ продължение на 3 години не бжде засаждено това мѣсто. Въ тая смисль говорѣхъ. Азъ знамъ, че споредъ законопроекта, не се отстъпи безусловно тая земя на общинитѣ или частнитѣ лица, а подъ условие да направятъ нѣщо и, ако не направятъ, държавата има право да вземе обратно земята си и да приустанови ползуването отъ неж. Но срокътъ не се изисква за това, за да може правителството, слѣдъ истичанието му, да вземе обратно земята си, но за да задѣлжи лицата или общинитѣ, които взиматъ земя, да ѝ употребятъ за цѣльта, за която се отстъпва. Отъ тая точка зрѣние, срокътъ е полезенъ, както за едната, така и за другата страна, както за лицата, така и за държавата, защото държавата гони съ законопроекта цѣльта да се засади известна земя съ дървета.

Прѣдседателъ: Понеже никой не иска думата, пристѣпваме къмъ гласуване. Г-нъ министрътъ приема бѣлжката на г-на Славейкова: най-късно до три години да се засаждатъ мѣстата. Най-напрѣдъ ще положж на гласуване чл. 2-й, както го е приела комисията. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 2-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Молчестество.) Пада.

Пристѣпваме къмъ гласуване на чл. 2-й, заедно съ прибавката на г-на Славейкова.

Министръ Константинъ Величковъ: Само съ думитѣ „три години“ не се обяснява нищо. Да се прибави: „съ условие засаждането да стане въ продължение на три години“. (Христо П. Славейковъ: Съгласенъ!)

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 2-й, заедно съ прибавката къмъ забѣлжката: „съ условие засаждането да стане въ продължение на три години“, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 3. Завеждането на овощарскитѣ разсадници се повѣрѣва на особенни управители, които притежаватъ нуждитѣ теоритически и практически познания по овощарството.“

Забѣлжка: Управителитѣ на окръжнитѣ, общинскитѣ и мѣнастирскитѣ разсадници се назначаваатъ по конкурсъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието“.

Комисията въ тоя членъ направи слѣдующето измѣнение. Въ забѣлжката, слѣдъ думата „назначаваатъ“, заличи думитѣ: „по конкурсъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието“ и прибави думитѣ: „намежду лицата,

които сж надържали конкуретъ при Министерството на Търговията и Земледѣлието“.

Прѣдседателъ: Тѣй като никой не иска думата, пристѣпваме къмъ гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 3-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 4. Управителитъ на разсадницитъ сж длѣжни да държатъ въѣка година най-малко по два практически курса по отгледванието и присажданieto на овоцнитъ дръвчета“.

Комисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Тѣй като никой не иска думата, пристѣпваме къмъ гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 4-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 5. За да се даде възможность на повече земледѣлци, учители и свещеници да взематъ участие въ врѣменнитъ курсове, общинскитъ съвѣти се задѣлжаватъ да вписватъ въѣка година въ своитъ бюджети нуждната сума за испращанieto на общински разноси по единъ чловѣкъ на тѣзи курсове“.

Забѣлѣжка: На участвуицитъ въ курсовѣтъ ще се заплаща отъ бюджета на разсадника по една опрѣдѣлена надница и на всички, които сж показали добъръ успѣхъ, ще се дадатъ даромъ главнитъ инструменти за чистенieto и присажданieto на овоцнитъ дръвета“.

Комисията направи измѣнение само въ забѣлѣжката на тоя членъ като зачеркна, слѣдъ думата „курсовѣтъ“, думитъ: „ще се заплаща отъ бюджета на разсадника по една опрѣдѣлена надница и на всички“; слѣдъ думитъ „овоцни дръвета“ прибави думитъ: „отъ бюджета на разсадника“.

Раденко Николовъ: Азъ ще направя единъ въпросъ. Тукъ, като се говори за прѣдвижданieto на суми въ общинскитъ бюджети. Да ли се разбира само за градскитъ общини, или се разбира и за селскитъ? Защото въ чл. 2-й се говори само за окръжнитъ и градски общински съвѣти, че ще прѣдвиждатъ суми за разсадници.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: И въ комисията имаше недоразумѣния относително това, и затова ти прие да се разбира това за въѣка община, която иска и има удобствата за разсаждане овоцни дръвчета, да може да прѣдвижда такива суми, била ти градска или селска.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 5-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 6. Полученитъ отъ държавнитъ, окръжнитъ и общинскитъ разсадници дръвчета ще се продаватъ на частнитъ лица по една минимална цѣна, която ще опрѣдѣля управителтъ на разсадника и ще се утвърждава отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието въ началото на мѣсецъ Августъ, въѣка година. Ако дръвчетата се взематъ за посаждане на празднитъ общински мѣста, или край пѣтипата, и общинскитъ управления се задѣлжаватъ да ги отгледатъ, както трѣбва, ще имъ се отстъпватъ даромъ“.

Комисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Тѣй като никой не иска думата, ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 6-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 7. Въѣки, който присади и отгледа въ свой разсадникъ, споредъ изискванията на овоцарската наука, най-малко 500 овоцни дръвчета, получава отъ държавата за въѣко дръвче по 10 ст. премия“.

Комисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Министръ Константинъ Величковъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще ви помоля въ този чл. 7-й да включите и американскитъ лози. Нѣма нужда да ви казвамъ до каква степенъ интересува пародния поминѣкъ възобновлението на нашитъ лози съ американски лози. Филосерата, тоя бичъ на лозята, който прѣди нѣколко години си проби пѣтъ въ Видинския окръжъ, постепенно пролазва въ съседнитъ окръжи, и може да се каже, че днесъ си е пробилъ пѣтица и въ всички окръжи на Сѣверна България. Ние имаме интересъ единъ день по-скоро да възобновимъ тия лози, защото съставляватъ единъ отъ най-големитъ извори за богатството на населението, и не трѣбва да падамъ никакви жертви, за да се постигне тая цѣль. Между тия жертви, една отъ ония, които ще се покажатъ най-цѣлесобразни, ще бѣде непрѣмѣнно и тая, която ще дадемъ ние въ видъ на премия на ония земледѣлци-лозари, които направятъ разсадници отъ американски лози. За сега, държавата се е нагърбила съ тая работа; но каквито усилия и да развива държавата, каквито жертви и да прави, ако не ѝ дойде на помощъ частната инициатива, то това дѣло на възобновление лозята въ България, ще отиде съ десетки години. Ние имаме нужда да насърчимъ тая инициатива — и случаетъ е, именно, тукъ да направимъ това — и азъ мисля, че Народното Сѣбрание нѣма да откаже да гласува тая жертва, толкова повече, че жертвата ще бѣде нищожна. Азъ прѣдлагамъ на Народното Сѣбрание да приеме тая премия да бѣде такава, каквато съществува въ съседната намъ Сърбия, именно: да се прѣдвиди, че се дава премия по една стотинка за една прѣчка американска лоза, за въѣки разсадникъ, който има посадени повече отъ хиляда лози. Така щото, да се прибави слѣдъ думитъ: „за въѣко дръвче по 10 ст. премия“ и думитъ: „а за повече отъ 1000 американски лози — по една стотинка за прѣчка“. (Гласове: Прието!)

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ се съгласявамъ и приемамъ прѣдложението на г-на Министра на Земледѣлието и Търговията.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 7-й тѣй, както го е приела комисията, и съ прибавката, която се прѣдложи отъ г-на Министра на Търговията и Земледѣлието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 8. Премии се даватъ само за слѣдующитъ видове дръвчета: ябълки, круши, чершши, сливи, вишни, праскови, зарзалии, дюли, мушмули и бадеми. Дръвчетата трѣбва

да бъдат на възраст не по-млади от три години, считани от годината на присаждането, и да са достатъчно развити.

Особена комисия, съставът на която определя Министерството на Земледелието и Търговията, определя кои стопани на дървчета заслужават премии.

Забелъжка: Всеки, който присади съ добри сортове въ полето, полето или гората и запази до една година повече от 50 ябълкови или крушеви дървета, получава по пет стотинки премия за всяко присадено и прихванато дърво.

Комисията извърши втората алинея така: „Особена комисия, въ състава на която влизат общинският кметъ, околийският лѣсничей и земеделческият надзирателъ, определя кои стопани на дървчетата заслужават премия“.

Понеже по старата редакция не беше определено кой ще констатира на кои стопани ще се дава премия, за да се избѣгнатъ разноситъ за командировки, комисията по Министерството на Земледелието и Търговията дойде до убѣждение, че по-добъръ е да се състави въпросната особена комисия, за констатиране кому прѣдстои даване премии, отъ общинския кметъ, околийския лѣсничей и земеделчески надзирателъ, защото тѣмъ нѣма да се плащатъ особени възнаграждения, понеже тѣ, по службата си, получаватъ такива платни, дневни и пр., заедно съ заплатата си годишно, и затова направи втората редакция, като унищожи първата съвършено.

А въ забелъжката на същия членъ, гдѣто е казано, че премия се дава по 5 ст., комисията, на мѣсто 5 ст., постави 10 ст.

Димитър Ночевъ: Г-да народни прѣдставители! По забелъжката на чл. 8-й, азъ съмъ съвършено съгласенъ да се даватъ премии на онези, които присаждатъ дървчета по полетата, а на ония, които присаждатъ въ гората дива круша или ябълка, съмъ на мнѣние да оставатъ тѣхно достойние, защото, който ги е облагородилъ, той трѣбва да се ползува отъ тѣхъ, отъ плодетъ имъ. Напр., това дървче е на Петка Поляка; никой да не смѣе да пише неговото дървче. Съ това, мисля, че ще се облагородятъ много дива дървчета, а до сега повече са ходили да ги свѣжатъ за дърва. Така щото, ако оставимъ на тогози, който посади едно дървче въ гората, да се ползува отъ него, да бъде негово достойние, ще бъде отъ полза, защото тогава ще се заинтересуватъ много лица да си съставятъ достойние и имѣние.

Раденко Николовъ: Щомъ станъ измѣнение въ чл. 7-й, гдѣто се прибави и американски лози, то ще трѣбва да се прибави и въ този членъ, гдѣто е казано: „Премия се даватъ само за слѣдующитъ видове дървчета: ябълки, круши, череша, сливи, вишни, праскови, зарзалии, дюли, мушмули, бадеми и пр.“, да се прибави и „американски лози“.

Министъръ Константинъ Величковъ: Лично, г-да, азъ нѣмамъ нищо противъ прѣдложението на г-на Орханъевъ прѣдставителъ. Ако Народното Собрание го приеме, азъ отъ сега давамъ моето съгласие.

Колкото за забелъжката, която прави почитаемиятъ Босилеградски народенъ прѣдставителъ, мисля, че е излишна,

защото тукъ се казва за присаждането на кои дървчета се дава премия. Говори се за овоцни дървчета и беше нужда да се определятъ кои са. Колкото за лозитѣ, тѣ не се считатъ като дървчета.

Прѣдседателъ: Пристапиме къмъ гласуване на чл. 8-й, първо, както се докладва отъ г-на докладчика на комисията. Има и прѣдложение отъ г-на Ночева, което се състои въ това, че всяко дървче, присадено отъ нѣкого въ гората, да бъде негово достойние. Ще дамъ най-напрѣдъ на гласуване прѣдложението на комисията. Който приема чл. 8-й, както е измѣненъ отъ комисията, да си вдигне ръката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 9. Всеки, който купи отъ държавнитъ, окръжнитъ или общинскитъ разсадници отъ 25 до 100 овоцни дървчета, прави му се 25% намаление отъ установенитъ продажни цѣни на дървчетата, който купи отъ 100 до 500 дървчета — 35% намаление, а отъ 500 дървчета повече — 50% намаление“.

Комисията прие този членъ безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставителитъ, които приематъ чл. 9-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ръката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 10. Дървчетата и лозитѣ, произходящи отъ държавни, окръжни, общински и частни разсадници, се прѣнасятъ по държавнитъ желѣзници съ 50% намаление отъ установенитъ редовни такси“.

Комисията прие този членъ безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставителитъ, които приематъ чл. 10-й, както го приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 11. Всеки, който посади на постоянно мѣсто и запази добръ въ продължение на двѣ години, отъ деня на посаждането, най-малко 20 облагородени овоцни дървчета, или толкова орѣхи, кестени, едри лѣшници и череша, получава по 10 ст. премия за всяко дървче“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитъ, които приематъ чл. 11-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Глава II.

Запазване на овоцята и овоцнитъ дървета.

Чл. 12. Всички прѣстѣпления за поврѣди, нанесени на овоцнитъ дървета или тѣхнитъ плодове, както и на черницитъ, лозята и гюлицата, когато са въ разсадницитъ или засадени на постоянно мѣсто, се съдятъ по настоящия законъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ заглавието на глава втора и чл. 12-й тѣй, както ги е присла комисията, да си вдигнатъ ржката. (Волшинство.) Приематъ се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 13. Пазението на овощнитѣ и черничевы дървета, лозята и гюлицата се възлага на мѣстнитѣ общински власти. Ако послѣднитѣ не изпълнятъ своитѣ обязанности и станѣтъ причина за самоволно обирание или поврѣждане нѣкои овощни или черничевы дървета, лозята и гюлицата, окржнитѣ управители ще налагатъ на надлѣжнитѣ общински кметове, за въ полза на държавната хазна, отъ 10 до 200 л. глоба“.

Този членъ се прие напълно, както е редактиранъ, само като се направи глобата вмѣсто отъ 10—200 л., отъ 5—200 л. и слѣдъ думата „глоба“ се добавихъ думитѣ: „които подлѣжи на обжалване прѣдъ мировия сѣдия въ 10-дневенъ срокъ, отъ дена на съобщението“.

Иванъ М. Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че общинскитѣ управления много сж натоварени съ разни надзори. Помислете сега, че споредъ редакцията на чл. 13-й, общинскитѣ кметове сж направени пждари да пазятъ. Въ този членъ е казано така: „Пазението на овощнитѣ и черничевы дървета, лозята и гюлицата се възлага на мѣстнитѣ общински власти.“ Защо? Вземете послѣдствията, които се лвяватъ къмъ кметоветѣ по Закона за горитѣ. Като дойде единъ горски стражаръ или инспекторъ и състави актъ, праща го въ кметството и, безъ да констатира върушението, въ 24 часа се събиратъ паритѣ отъ кметството. Кметоветѣ пазачи ли сж? Не може ли да се каже, че наказанието се отнася само къмъ пазачитѣ, а не и къмъ кметоветѣ? Защо да се прѣдвизда за кметоветѣ наказание? Кой се ползува, гдѣто комисията е направила измѣнение, че постановленията на управители подлѣжатъ на обжалване прѣдъ мировия сѣдия? Ще бжде оправданъ кметътъ, както се оправдаватъ по Закона за ражданията и умираията. Когато отидѣтъ прѣдъ сѣдилището и когато е казано, че тѣ сж пазачи, законътъ не ги оправдава. Ако е да се дава прѣдъ сѣда жалба, съ какво ще се оправдава? Сѣдѣтъ ще му каже: Г-не, съставенъ е единъ актъ противъ твоята немарливостъ, че не си пазилъ тѣзи овощни дървета. Какво ще намѣри да се оправдава? Затова въ чл. 13-й дѣ се каже, че самиятъ надзоръ е на общинското управление, а колкото се отнася до глобата отъ 10—200 л. да се не туря, защото по-надолу се вижда, че се прафиратъ тѣзи, които поврѣждатъ овощията.

Данчо В. Пишмановъ: Г-да прѣдставители! Когато се приемаше тоя законопроектъ по принципъ, азъ още тогава искаахъ мнѣние, че тоя чл. 13-й трѣбва да се видоизмѣни въ смисълъ, че не общинскитѣ кметове трѣбва да бждатъ наказвани съ глобата, която прѣдвизда тоя членъ, а ония лица отъ общинската власть, които ставатъ причина за поврѣждане на овощнитѣ дървета; защото, както каза г-нъ Абрашевъ, прѣдставете си такъвъ единъ случай, че тѣзи поврѣждания причини пазачѣтъ. Ако поврѣжданията сж причинени отъ пазача, то защо да отговори кметътъ?

Знаете, че всѣки носи отговорността за себе си, и като е така, можемъ ли за грѣховетѣ на Ивана, да наказваме Стояна? За туй, азъ мисля, че ще бжде справедливо, щото редакцията на тоя членъ да се видоизмѣни въ тая смисълъ. Първата часть: „пазението на овощнитѣ и черничевы дървета, лозята и гюлицата се възлага на мѣстнитѣ общински власти“. Това е цѣлесобразно. Въ втората часть, вмѣсто думитѣ: „ако послѣднитѣ не изпълнятъ своитѣ обязанности и пр.“, да се каже: „ако пѣкои отъ длѣжностнитѣ лица на тия власти не изпълнятъ своитѣ обязанности и станѣтъ причина за самоволно обирание или поврѣждане нѣкои овощни или черничевы дървета, лозя и гюлица, окржнитѣ управители налагатъ на такива длѣжностни лица, за въ полза на държавната хазна, отъ 5—200 л. глоба“. По-нататѣкъ, добавямъ още и това: „издаденото по тоя случай постановление подлѣжи на обжалване прѣдъ мировия сѣдия въ десетъ-дневенъ срокъ, отъ дена на врѣчването прѣписъ отъ него“. Относително прибавката на комисията, гдѣто се казва: „които подлѣжи на обжалване“, това е неумѣстно казано, защото не глобата подлѣжи на обжалване, а постановлението на окржния управител. Така щото, азъ казвамъ, постановлението да бжде обжалвано и, вмѣсто „отъ дена на съобщението“, да се каже „отъ дена на врѣчването прѣписъ отъ него“. Защото, подъ думата „съобщение“ се разбира, че му се съобщава само за наложената глоба, когато тукъ се гони друга цѣль — да му се даде прѣписъ отъ постановлението, за да види на какво основание е глобенъ, и, ако глобата е наложена основателно, може да не обжалва постановлението, но ако е неоснователно, да го обжалва. Съ други думи казано, ще види на какво основание е глобенъ. За туй трѣбва да се каже положително: „отъ дена на врѣчването прѣписъ“, а не „отъ дена на съобщението“. Така щото, г-да прѣдставители, както казахъ и по-напрѣдъ молѣхъ, щото този членъ да се видоизмѣни въ тая смисълъ, както прочетохъ измѣненията.

Георги Н. Юрковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че прибавката на комисията трѣбва да се отхвърли, защото не се налага отъ окржния управител наказание за извършване на нѣкои простѣпки, но за неиспълнение на една служба. Ще рѣче, че това е едно дисциплинарно наказание. А пѣкъ по общитѣ правила, тия постановления на окржнитѣ управители не подлѣжатъ на нѣкакво обжалване прѣдъ сѣдебната власть; тѣ се пращатъ въ надлѣжното министерство за утвърждение въ случай, че страната ги обжалва. Слѣдователно, не виждамъ причини, защо въ тоя случай да правимъ изключение. Още повече, прѣдъ видъ на обстоятелството, че у насъ хората, като че сж неприятели на дърветата и като че имъ съставлява особено удоволствие да ги унищожаватъ, трѣбва да бждемъ по-строги, и прѣдъ видъ на туй, трѣбва да се отхвърли тая прибавка, която е направила комисията.

По отношение на въпроса: да ли кметоветѣ трѣбва винаги да се глобаватъ, дѣйствително, вижда ми се тукъ една неясност на закона, едно противорѣчие. Казва се за нарушение по служба, а пакъ като че една обща солидарность поглѣща отговорността на кмета. Въ тоя случай

би трѣбвало да се прибави въ чл. 13-й, слѣдъ думитѣ: „на надлѣжнитѣ общински кметове“, думитѣ „и другитѣ общински служители“, та когато се установи, че грѣшката произтича отъ кмета, за гдѣто е билъ небрѣжливъ, тогава той да се глобява, а когато се установи, че не е кметътъ виновенъ, а другитѣ общински служители — било пждаритѣ или други лица, които сж били небрѣжни — тѣ да се глобяватъ.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че чл. 13-й тѣй, както е редактиранъ, отговаря на цѣльта, който се гони да се постигне. Не мож да се съглася съ г-на Абрашева, който казва да се тури въ чл. 13-й думата „надзорътъ“, вмѣсто „пазеніето“, защото, ако останела думата „пазеніето“, излизало, че кметътъ билъ пждаринъ. Не е това така; не се разбира че кметътъ щѣлъ да бжде пждаринъ, защото, по-долу като се прочете тол членъ, ще се види, че въ него се казва: „ако послѣднитѣ не изпълнятъ своитѣ обязанности“; значи, ако кметътъ, който стои на чело на общината, не се погрижи своевременно за нареждане нужнитѣ пждари, да назначи лица такива, на които може да се има довѣрие, които да иматъ обязанността да пазятъ овоцнитѣ дървета, ако кметътъ това не исполни, то за всѣко опущение той ще отговаря и, естествено, той трѣбва да бжде глобенъ. Напротивъ, ако кметътъ е исполнилъ своитѣ обязанности, направилъ е всичкитѣ тия нѣща, които сиомежахъ, естествено е, че не може да бжде отговоренъ той, а лицата, които не сж исполнили неговото распорѣждане. По тая причина, ние приехме и добавката, противъ която възстава г-нъ Юркувъ. Защо, казва той, да се прави обжалване прѣдъ мировия сѣдия, когато това наказание било дисциплинарно по службата, и, слѣдователно, не подлѣжало на обжалване. Понеже, въ дадения случай, кметътъ нѣма лично да направи прѣстѣпленіето — да отсѣче, или да унищожи нѣкои дървета — а друго нѣкое лице ще извърши това, то пждарътъ е длѣженъ да пази и знае, кой е закононарушителътъ. Ако само нѣма пждаръ, ако кметътъ не е наредилъ такива, ще дойде отговорността до самия кметъ. Затова, съ добавката, комисията искаше да даде възможность на кмета да докаже, че е направилъ всѣчко, което зависи отъ него, а по-нататкъ, който не е исполнилъ длѣжността си, пждарътъ или друго нѣкое лице, тѣ да бждатъ наказани. Тази е именно цѣльта, гдѣто комисията допълни редакцията на чл. 13-й, защото не може да се наказва лично кметътъ, като отговорно лице, когато той, въ качеството си на кметъ, е исполнилъ своитѣ обязанности и е наредилъ своевременно нужнитѣ лица да пазятъ, да не се унищожаватъ дърветата. Затова, мисля, че членътъ, както е редактиранъ, съ допълнението, което е направила комисията, може да се приеме.

Григоръ Найденовъ: Ако се докаже, че поврѣждениата сж станали по кметова небрѣжностъ, кой ще се наказва: кметътъ или общинскитѣ съвѣтъ?

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Тогава ще се наказва кметътъ, а не общинскитѣ съвѣтници. Той е прѣд-

ставител на общинската власть, за туй, той трѣбва да бжде наказанъ.

Димитръ Ночевъ: Г-да прѣдставители! Азъ идж да потвърди думитѣ на г-на Гаврийлова. Тукъ бѣше въпросъ, че кметоветѣ направо не се наказватъ. Условно е турено: „ако тѣ“ като длѣжни лица за пазеніето на дърветата не вземжтъ нужнитѣ мѣрки. Дори ми се щѣше да се туржтъ и върбитѣ въ плодороднитѣ дървета. (Христо П. Славеиковъ: Какво раждатъ?) Защото всѣки селянинъ, щомъ паточи брадвата си, непременно ще ѣж опита върху едно дърво, или на моста на най-якото дърво, даже и катриносано. Не сж лоши нашитѣ селяни, но не е имало една дисциплина, единъ редъ, едно понятие въ това отношение, да имъ се впуши, да се дисциплиниратъ, да пазжтъ всѣчко. Учи се, чоджумъ, да бждемъ добъръ гражданинъ! Всѣки отъ васъ, г-да прѣдставители, скърби, гдѣто г-нъ Абрашевъ се явява да казва, че не би трѣбвало да става това, че цѣли да послѣдватъ лоши послѣдствия и не знаж какво. Всѣки отъ насъ знае, че единъ кметъ въ своята община знае колко злосторипци има. Добъръ; щомъ кметътъ е поставенъ да отговаря спрѣмо административната власть, той ще каже кой е злосторникътъ, именно: Петко, Стоянъ или Драганъ, и по тоя начинъ ще избѣгне глобата и нѣма да бжде наказанъ. Толкова повече, че глобата е отъ 10—200 л. и до като стигне 200 л. една ли ще може да се осѣди виновнитѣ. Тая административна мѣрка е хубава съ добавлението на комисията и бижъ молилъ да се приеме, даже ако може да се прибави и какво да е върбенце; било саморасло или садено, да не смѣе да го пипне никой, до като не е негово. По тоя начинъ, ние ще дадемъ на нашия народъ, на нашитѣ добри селяни да знажтъ що значи почитание на чуждото. Нѣма ли у насъ понятие за почитание на чуждитѣ имоти, нѣма възможность да прогресираме по-нататкъ. За туй, да се приеме чл. 13-й, както е редактиранъ отъ комисията.

Министръ Константинъ Величковъ: Г-да! Ако бѣлѣжкитѣ, които направи г-нъ Абрашевъ, се касажтъ само да се запази достоинството на кметската власть, азъ нѣмамъ нищо протявъ измѣнението думата пазеніе и заимѣненіето ѣ съ думата надзоръ; но, по сжщността на работата, съжالياмъ, че по никой начинъ не мож да се съглася съ него. Азъ не виждамъ какво унижение може да има за единъ общински кметъ да се каже, че нему се повѣрва надзорътъ или пазеніето на овоцнитѣ дървета въ района на неговата община. Какво пази? — Той пази своитѣ собствени дървета. Той е врѣменно кметъ, и слѣдъ година-две ще отстѣпи мѣстото си другиму. И, ако той, като кметъ, не исполни своята длѣжностъ спрѣмо своитѣ съграждани и съселяни, съ какво право ще иска отъ неговия замѣстникъ да исполни той пѣкъ своята длѣжностъ. Избранъ отъ своитѣ съселяни, туренъ на най-високото мѣсто въ селото си, той има длѣжностъ да бди, щото имотитѣ на неговитѣ съселяни да бжджтъ запазени. Какво ще каже това? — Това не ще каже, че трѣбва да нарами пушката и да трѣгнѣ да пази овоцнитѣ дървета; това ще каже, че трѣбва на врѣме да вземе нужнитѣ мѣрки,

за да се запазят овошните дървчета в района на неговата община. Азъ мисля, че съ това не само не правимъ никакъв грѣхъ, но правимъ честъ на кметоветѣ, като имъ възлагаме тази длъжностъ — да взиматъ мѣрки. А щомъ имъ възлагаме една такава длъжностъ, за да бъде изпълнена, тя трѣбва да има една санкция, и тази санкция е, да имъ се налага наказание, когато не изпълнятъ своята длъжностъ, като не взематъ о време нужднитѣ мѣрки. И законопроектъ прѣдвижда тукъ наказание за кметоветѣ, само въ такива случаи, когато поврѣдата е станжала, вследствие небръжностъ или неиспълнение длъжността имъ и не взимане нужднитѣ мѣрки отъ страна на кмета. Азъ мисля, че нѣма никой кметъ въ България да протестира, че му се налага глоба за поврѣди, произхождащи отъ неговата небръжностъ. Както виждате, г-да, законътъ ни най-малко не туря на една нога кмота и пждари. Туря всѣкого на мѣстото му. Отъ кмета се иска да назначи на време пждари, и то такива, които да прѣдставляватъ нуждната гаранция за пазението чуждитѣ имоти, и да взима всички мѣрки, необходими за завардването на овошнитѣ дървчета; и че той се наказва само въ такъвъ случай, както казахъ, ако не е вземалъ мѣрки и вследствие на това сж станжали поврѣди. Възможно е тия небръжностъ да е дошла и отъ другъ нѣкой членъ на общинския съвѣтъ и затова, азъ напълно съмъ съгласенъ да стане едно измѣнение въ този членъ въ тази смисълъ: „Ако кметоветѣ, или нѣкои отъ членоветѣ на общинския съвѣтъ, не сж изпълнили своитѣ обязанности и сж станжали причина за самоволно обирание или поврѣждане нѣкои овошни или черничеви дървета, лозята и гюлицата, окръжнитѣ управители имъ налагатъ, за въ полза на държавната хазна, отъ 5 до 200 л. глоба“.

Колкото за прибавката, направена отъ почитаемата комисия, азъ нѣмамъ нищо противъ нея.

Христо Касабовъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Абрашевъ въ своята защитителна рѣчь, по отношение на кметоветѣ, каза, че тѣ, кметоветѣ, ставали пждари. Азъ не можъ да се съгласямъ въ това съ него, защото въ закона не се вижда подобно нѣщо — кметоветѣ да се правятъ пждари. Въ закона, напротивъ, се вижда, че кметоветѣ, както казахъ г-да прѣдговорившитѣ и г-нъ министрътъ, не сж друго, освѣн избрани чиновници, за да пазятъ интереситѣ на хората, на селянитѣ отъ общината, отъ страна на които сж поставени на властъ. Подъ думата общинска властъ, азъ не разбирамъ, че кметътъ ще стане пждаръ. Кметътъ, който прѣдставлява общинската властъ, ако не вземе своевременно мѣрки за назначаването на служба такива хора, които да пазятъ дърветата и тия разсадници, естествено е, че такъвъ немарливъ кметъ ще трѣбва да бъде подвържнатъ на глоба. Какво ще каже това? — Кметътъ се назначава за да вярди интереситѣ на общината, и този кметъ, който има властта, ако е прѣнебрѣгналъ своитѣ обязанности, не пазитъ интереситѣ на своитѣ съселани или съграждани, а само кметува, на такъвъ кметъ, казвамъ, като не прави нищо, естествено е, че трѣбва да се наложи глоба. Така щото, азъ не намѣрвамъ ни най-малко основание, за да се видоизмѣни членътъ

тѣй, както се поиска отъ г-на Абрашева, именно: думата „пазението“ да се замѣни съ думата „надзорътъ“. Какво е пазение, какво е надзоръ? Не е ли едно и сѣщото? — Надзоръ, ако искате да знаете, е даже още по-силно, още по-тежко; защото той включва въ себе си, че кметътъ лично трѣбва да се грижи, да надзирава запазването.

Иванъ М. Абрашевъ: Пазението е пждарлъжъ!

Христо Касабовъ: Може да е така, споредъ Вашето понятие. Това не е пждарлъжъ, защото, както въ всѣка община кметътъ има на разположение лица, така и Вие имате срѣдства и може да намѣрите хора, които да пазятъ имотитѣ на вашитѣ граждани. И тѣй, казвамъ, както забѣлѣжката на г-на Абрашева, така и тая на комисията, не намѣрвамъ за умѣстни да се прибавятъ къмъ този членъ. Той е правилно редактиранъ, схваналъ е добръ всички условия, по отношение обязанноститѣ на кметоветѣ и на общинскитѣ съвѣти, градски и селски, за да взиматъ мѣрки своевременно, да назначаватъ лица, които да пазятъ дърветата. И както се вижда по-долу отъ слѣдующитѣ членове, ако кметътъ назначи лица да пазятъ тия дървета, и стане поврѣда, кметътъ улавя лицето, съставя актъ, и въ такъвъ случай той по никой начинъ нѣма да се накаже. Но, ако кметътъ не вземе о време нужднитѣ мѣрки и не назначи нуждното число пждари, естествено е, че той е виноватъ и трѣбва да бъде наказанъ. И така, азъ намирамъ, че чл. 13-й е на мѣстото си и трѣбва да се приеме тѣй, както е редактиранъ въ самия законопроектъ, безъ да се правятъ въ него каквито да било измѣнения.

Христо П. Славейковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че ако станатъ нѣкои измѣнения въ чл. 13-й, било по прѣдложението на г-на Абрашева, било по това на комисията, която е намѣрила за необходимо да направи нѣкои измѣнения и допълнения, ще стане съдържанието на члена само по-тъмно и по-неясно, и нѣма да се постигне цѣльта, която този членъ гони. Въ своята сѣщностъ, чл. 13-й отъ законопроекта като вмѣнява въ длъжностъ на кметоветѣ надзора или пазението — зарадъ менъ е безразлично; въ юридическа смисълъ то е все едно и сѣщото — на дървчетата не е нѣщо ново. Самиятъ Законъ за общинитѣ имъ вмѣнява това въ обязанностъ, и ако настоящиятъ чл. 13-й е внесенъ въ законопроекта, то е именно за да създаде едно умѣстно наказание за тия общински кметове, които не изпълняватъ своята длъжностъ, които не изпълняватъ тая своя обязанностъ, специално по закона, който сега разглеждаме. Тѣй разгледанъ чл. 13-й, въ такъвъ случай нѣма абсолютно никаква смисълъ измѣнението, което се прѣдлага отъ страна на г-на Абрашева. Този чл. 13-й съ своето постановление тѣй, както е въ законопроекта, е много ясенъ, че когато общинскитѣ кметове не взематъ мѣрки . . .

Иванъ М. Абрашевъ: Нѣма такава дума „мѣрки“!

Христо П. Славейковъ: Тѣй се разбира. Законопроектътъ изрично казва, че пазението на овошни или други дървета се туря подъ надзора и отговорността на общинскитѣ кметове. Какво по-ясно отъ това искате? Казва, че кметътъ, като прѣдставителъ на общинската властъ, е длъженъ да

пази овощните дървета. Ако сега кметът е взел задължение да ги пази, той трябва да вземе и мърки. Какви сж административните мърки, които той може да вземе за пазението на овощните дървета? — Естествено е, нареждането надзор над тях, като назначи пждари, други служаци и т. н. По такъв начин е ставало до сега, по такъв начин ще става и за напредъ; защото друг начин за надзор не се знае у насъ. А ако г-нъ Абрашевъ знае, да каже, защото, той може да е извѣстенъ само въ Туграканъ; тамъ само може да съществува, и който да не е извѣстенъ другадъ въ България.

Разбира се, че ако стапе извѣстна поврѣда, извѣстно нарушение, поврѣда на плодовити дървета, то неспрѣмъно отговоренъ ще бѣде дѣецътъ, подирѣ, пждаринътъ, а кметътъ ще бѣде отговоренъ само тогачъ, когато не е взелъ обикновенни мърки, или мърки, които единъ добъръ стопанинъ би взелъ за запазване на дърветата. Само въ такъвъ случай и въ такава смисълъ говори чл. 13-й. Той не прѣдвижда абсолютно, исклучително наказание зарадъ кмета. Та въ туй отношение измѣненіята, прѣдложени отъ г-на Абрашева, си нѣматъ мѣстото.

Намирамъ, че и прибавката, поставена отъ страна на комисията, е неумѣстна. И ето защо. Мѣрката, наказателната мѣрка, която се прѣдвижда въ чл. 13-й, е чисто административна. Ако административните дѣйствия турате да подлѣжатъ на контрола на съдебната властъ, въ случая мировия съдия, вие правите смѣшане на тия двѣ власти, съдебна и административна. Вземете всички административни закони, вземете Закона за окръжните управители, Законътъ за общините и т. н. и ще видите, че глобите, които по тия специални закони се налагатъ, никога не отиватъ въ съдилищата, никога не може да се разглеждатъ отъ съдилищата: да ли правилно или неправилно сж наложени. Защото, законодателятъ всѣкога се е стремилъ да раздѣли тия двѣ власти, административната и съдебната. Ако признавате, че мѣрката, наказателната мѣрка, прѣдвидена въ чл. 13-й, е чисто административна, каквато и е, тогачъ не можете да ѝ подложите подъ контрола на съдебната властъ. И въ туй отношение г-нъ Юруковъ е правъ, като казва, че единственното нѣщо, което остава на кмета, ако той мисли, че неправилно му е наложена глоба, то е, да се отнесе до по-висшата административна властъ, която да може да разрѣши спора между окръжния управителъ и общинския кметъ. Така че, за да не се смѣсватъ съдебната и административната власти, намирамъ, че е съвършено излишна, неумѣстна и неприемлива заблѣжката, която се прави отъ страна на комисията, и прѣдлагамъ, щото чл. 13-й да бѣде приетъ тъй, както той стои въ законопроекта.

Жеко Ив. Жековъ: Г-да прѣдставители! Редакцията на чл. 13-й отъ настоящия законопроектъ напълно хармонира съ чл. 64-й, п. 27-й, отъ Закона за градските общини. Въ този пунктъ, между друго, е казано: длъжност на кмета е да наема пждари за пазение лозята, овощните градини и т. н. Вълѣжката на г-на Туграканския народенъ прѣдставителъ се основава на букваланото тълкуване на чл. 13-й, но отъ прочитанието на по-долните членове отъ

законопроекта излиза, че чл. 13-й се отнася само до длъжността на кметоветъ, които не взематъ на врѣме мѣрки да назначатъ пждари за пазение лозята или овощните градини. Единъ видъ, ако кметътъ не изпълни своите длъжности, които му се налагатъ отъ чл. 64-й, п. 27-й, отъ Закона за градските общини, който, както казахъ, хармонира съ чл. 13-й отъ настоящия законопроектъ, тогачъ окръжниятъ управителъ има право да му наложи едно дисциплинарно наказание, именно глоба. Но явява се другъ въпросъ: дава се право на кметоветъ, съ чл. 13-й, респективно чл. 64-й, п. 27-й, отъ Закона за градските общини, да назначава пждари. Пита се: отъ гдѣ ще вземе кметътъ пари да плаща на тия пждари? (Гласове: Отъ бюджета!) Отъ кой бюджетъ? (Гласове: Отъ общинския бюджетъ!) Прѣкрасно! Въ чл. чл. 85 и 86-й отъ Закона за градските общини сж прѣдвидени извѣрнените приходи на една община, но въ тия членове не е прѣдвидено нѣкаква такса, нѣкакъвъ налогъ за пждари, било за градини, било за лозя. Вземете Закона за градските общини и ще видите, че нѣма прѣдвидено таква нѣщо. А пъкъ въ чл. 89-й, който прѣдвижда редовните расходи, пунктъ 4-й на този членъ казва: (Чете.) „Съдържание градски архитектъ, инженеръ, градски агенти, горски стражари, пждари и пр.“ Отъ гдѣ ще взематъ кметоветъ да исплащатъ на тия пждари? (Христо П. Славейковъ: Отъ гдѣто сж взимали и до сега!) Прѣди двѣ години, Варненскиятъ общински съвѣтъ взе постановление да назначи пждари и прѣдвидѣ една извѣстна сума въ бюджета за плащаніето на тия пждари; обаче, този бюджетъ, като се испрати въ Министерството на Вжтрѣшните Дѣла, не се утвърди, понеже въ Закона за градските общини не е прѣдвидена такава такса, именно всѣки притежателъ на лозя или овощни градини да плаща по извѣстна сума, напримѣръ, по 1 л. или 1½ л. на декаръ. Заради това именно говорѣ, че като се възлага на кметоветъ да назначаватъ пждари, трябва да се прѣдвиди въ Закона за градските общини единъ особенъ пунктъ, споредъ който всѣки притежателъ на такива имоти да плаща отъ 50 ст. до 1½ л. на декаръ, за да може да се прѣдвижда въ общинските бюджети платата на тия пждари. Практиката до сега не само на Варненската, но и на други общини, мислѣ, е такава, че притежателитъ на лозя си избиратъ свой човѣкъ за пждаръ и съ едно заявление до общинския кметъ тѣ казватъ: назначете този човѣкъ за пждаръ на нашитѣ лозя. И тогачъ кметътъ взима това заявление и утвърждава избора на пждаря, като самитѣ притежатели, слѣдъ гроздобера, плащатъ извѣстна заплата на този пждаръ. Ето какъ е негълнотата на този законъ или негълнотата на Закона за градските общини. Съ този членъ се налага длъжностъ на кмета да назначава пждари, но кметътъ, като нѣма прѣдвидена въ бюджета извѣстна сума за плащаніето на тия пждари, ще каже на окръжния управителъ: азъ не съмъ длъженъ о врѣме да назнача пждари, защото Законътъ за градските общини не ми налага тая длъжностъ и нѣма отъ гдѣ да се взематъ пари за плащаніето на тия пждари. Заради това, азъ мислѣ, че въ Закона за градските общини трябва да се прѣдвиди една особена такса, която да

плащат притежателитѣ на лозя и овошни градини, за да може кметътъ о време да прѣдвиди въ бюджета известна сума и послѣ да назначи пѣдари. А така, както стои чл. 13-й отъ законопроекта, въ свързка съ чл. 64-й, п. 27-й, отъ Закона за градскитѣ общини, той е нецѣленъ, и азъ мисля, че и самъ г-нѣ Министерътъ на Търговията и Земледѣлието ще се съгласи, че трѣбва да се прѣдвиди такава такса въ самия законъ.

Колкото до забѣлѣжката, която комисията е прибавила къмъ чл. 13-й, азъ мисля, че тя е неоснователна отъ точна зрѣние на самия законъ. Тия наказания, които се налагатъ на кмета отъ окръжния управителъ, сѫ дисциплинарни наказания. Слѣдователно, не трѣбва да смѣсваме административната и съдебната власти, а трѣбва да ги отдѣлимъ, както справедливо забѣлѣжихъ г. г. Славейковъ и Юруковъ, като направимъ, щото тѣзи постановления да може да се обжалватъ само прѣдъ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Министръ Константинъ Величковъ: Г-да! Може би, забѣлѣжитѣ на г-на Варненския народенъ прѣдставителъ да сѫ умѣстни, но въ всѣки случай азъ мисля, че не по поводъ на чл. 13-й отъ настоящия законопроектъ би трѣбвало да се говори за прѣдмета, който той повдигна. За насъ за сега има само едно нѣщо важно: има ли пѣдари или не, и трѣбва ли да има пѣдари. А какъ се плащатъ тия пѣдари — то не е въпросъ, който трѣбва да се разсѣква и рѣши тукъ. Чл. 27-й отъ законопроекта, който е на разискване прѣдъ насъ, отговаря, впрочемъ, на страховетѣ на г-на Варненския народенъ прѣдставителъ. Този чл. 27-й казва, че пазачитѣ се избиратъ по заведения отъ общинитѣ обичай и се утвърдяватъ отъ надлѣжния окръженъ управителъ. Въ този членъ, безъ да се казва, се разбира, че пазачитѣ се плащатъ по заведения въ всѣа община обичай. Ние нѣмаме обща норма, както за хванчането, така и за плащането на пѣдаритѣ — въ разни общини съществуватъ разни обичаи — и ние мислимъ, че може да се оставятъ тия обичаи да съществуватъ. Но чл. 13-й, г-да, когато говори, че кметоветѣ се наказватъ, въ случай че не изпълнятъ своитѣ обязанности и, вслѣдствие на това, послѣдватъ загуби, този чл. 13-й не разбира само случаетѣ, когато не е хванятъ пѣдаръ или хванятъ такъвъ е лошъ пѣдаръ. Законопроектътъ прѣдвижда и други постановления, които иматъ еднаква, або не и по-голяма важность. Така напр., чл. 22-й забранява изрично да се пуца въвѣжъвъ добитѣкъ въ продължение на дѣлата година въ земитѣ, обрѣжати въ овошни разсадници или градини, лозя, гюлища и искусствени ливади. Прѣдставете си единъ кметъ, който отъ небрѣжность, отъ нехайство или отъ злоумышленность даде воля на селянитѣ да пусятъ своя добитѣкъ въ хорскитѣ разсадници. Ми се чини, че въ такъвъ случай този кметъ напълно попада на глобата, прѣдвидена въ чл. 13-й отъ законопроекта. Тѣзи сѫ нѣколкото забѣлѣжки, които мислѣхъ, че могатъ да направя въ отговоръ на страховетѣ, изказани отъ г-на Жекова.

Докладчикъ Ганчо Гавриловъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, отъ всичко това, което се каза по редак-

цията на чл. 13-й, ще се съглася само за отмиѣняване обжалването да става прѣдъ мировитѣ съдии, защото, дѣйствително, смѣсваме тия двѣ власти — административната и съдебната. Затова, по-добъръ е да си остане редакцията така: „глоба, която подлѣжи на обжалване прѣдъ надлѣжнитѣ власти“.

Димитръ Радевъ: Г-да прѣдставители! Азъ не знача какъ е на други мѣста, но у насъ, по край рѣчнитѣ мѣста и ливадитѣ, много е разпространенъ кавакѣтъ, тополата. Тия каваки, въ продължение на нѣколко десетки години ги пазѣтъ, защото всѣко едно такова дървче може да се продаде за $\frac{1}{2}$ наполеонъ. У насъ е имало случаи . . . (Не се чува.) Понеже Законътъ за пожаритѣ усигурява, че ако се произведе пожаръ, исплащатъ общинитѣ, азъ мисля, че не е злѣ ако се направи една забѣлѣжка въ този членъ, като се каже: „както и кавацитѣ, върбитѣ и елхитѣ по край рѣчнитѣ мѣста и ливадитѣ“, та подъ сѣщия надзоръ да влѣжатъ и тия дървета.

Докладчикъ Ганчо Гавриловъ: Азъ не можъ да се съглася съ прѣдложението на г-на Радева, защото настоящиятъ законъ има за цѣль повдигане на овошарството. Нито за тополи, нито за върби не може да става тукъ дума, защото за таквато дървета има другъ специаленъ законъ, който не позволява сѣчението имъ. Послѣ, имаме Законътъ за пштитцата, който тоже прѣдвижда охранение на дърветата край рѣкитѣ и пштитцата, които, естествено е, трѣбва да се запазѣтъ. Прѣдметътъ на настоящия законопроектъ е „повдигане на овошарството“, и всячко, което можемъ да кажемъ, е само за овошнитѣ дървета, лозята и пр. плодови дървета.

Иванъ М. Абрашевъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, нѣма да настоявамъ много; ще кажа само това: нека г-нѣ докладчикътъ се съгласи и приеме думата „надзоръ“. Отъ обясненията, които даде г-нѣ министрътъ, се вижда, че по чл. 27-й пѣдаритѣ ще се назначаватъ по обичай. Ако рѣчемъ така да се назначаватъ, ще накараме стопанитѣ на лозята да си ги назначаватъ, и тогава би трѣбвало да се тури въ чл. 13-й „надзорѣтъ“; тогава ще се разбира, че се заставляватъ господаритѣ да назначаватъ пѣдаритѣ. Ако се остави така, както е въ члена „пазението“, притежателътъ на лозѣето ще каже на кмета: „споредъ закона, ти си длѣженъ да пазитѣ лозѣето ми“, а пъкъ отъ друга страна кметътъ не може да плаща на пазача отъ бюджета. Затова, именно, трѣбва да се каже „надзорѣтъ“. До сега господарѣтъ избирахъ пазачитѣ на своитѣ лозя и когато дойде гроздоберъ, тогава имъ плащатъ по 4—5 л., а чешто и не имъ плащатъ, та остава да събиратъ възнаграждението си, като ходѣтъ по къщитѣ като просици. Обичаятъ е такъвъ. Та ако остане думата „пазението“, притежателитѣ ще кажатъ на кмета: „законътъ е задлѣжителенъ и трѣбва да вземете, г-не кмете, пушката и да пазите“. Затова, да се каже „надзорѣтъ“ за да се разбира, че кметоветѣ сѫ задлѣжени да иматъ надзора.

Жеко Ив. Жековъ: Въ думитѣ на г-на министра съгледвамъ едно противорѣчие. Чл. 13-й, както го тълкува г-нѣ министрътъ, казва, че пѣдаритѣ се назначаватъ отъ

кметоветъ. (Министръ Константинъ Величковъ: Нещъмъ казатъ!) Чл. 13-й казва: (Чете.) „Пазението на овощните и черничевите дървета, лозята и гюлицата се възлага на мѣстните общински власти. Ако последните не изпълнятъ своите обязанности и станатъ причина за самоволно обирание или поврѣждане нѣкои овощни и черничевите дървета, лозята и гюлицата, окръжните управители ще налагатъ на надлѣжните общински кметове . . .“; значи, влиза въ обязанности на кметоветъ да назначаватъ пѣдаритъ. Чл. 27-й казва: (Чете.) „Пазачитъ се избиратъ по заведениа въ общината обичай и се утвърдиватъ отъ надлѣжните окръжни управители“. Моля ви се, ако окръжните управители утвърдиватъ избраните пазачи, че защо тогава кметътъ е отговоренъ, ако на врѣме не е назначилъ пѣдари? Чл. 13-й противорѣчи на чл. 27-й.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Естествено е, че нѣма да бѣде отговоренъ кметътъ, ако е назначилъ пѣдари.

Жеко Ив. Жековъ: Въ Закона за градските и селските общини се казва, че кметоветъ ги назначаватъ. Ето кѣдъ е противорѣчието!

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Ако има противорѣчие въ чл. 27-й отъ настоящия законопроектъ и Закона за общините, когато дойде да се разисква чл. 27-й, тогава ще се говори. Тукъ е въпросътъ за отговорността на кметоветъ. Ако кметътъ е изпълнилъ своята въ това отношение обязаностъ, нѣма да бѣде отговоренъ и нѣма да бѣде глобенъ. Затова, мисля, че въпросътъ е разисненъ.

Жеко Ив. Жековъ: Взехъ думата, защото г-нъ министръ, като говорѣше, намекна на чл. 27-й.

Христо Гендовичъ: Г-да народни прѣдставители! Много се говори по чл. 12-й на настоящия законопроектъ и мисля, че въпросътъ е исчерпанъ; но ще кажа нѣколко думи. Казватъ нѣкои: „кметоветъ не трѣбва да бѣдѣтъ пѣдари“ и „отъ гдѣ ще взиматъ пари да плащатъ на пѣдаритъ, като нѣма прѣдвидено въ бюджета имъ“. — Всѣки единъ отъ васъ, г-да народни прѣдставители, знае, какъ се практикува това. Слѣдъ гроздоберъ, съберѣтъ се 20—30 души, дадѣтъ заявление на кмета: искаме еди-кой да бѣде пазачъ; гарантираме за него, че не краде и злоупотребява“. Много е ясно казано въ закона, че ще се назначаватъ по обичая. Нѣкои казватъ: „ами нѣма въ бюджета да имъ се плаща“. Ще имъ се плаща, както имъ се е плащало до сега — всѣки, като си обере лозето, е длъженъ да плати на пѣдари извѣстно възнаграждение. Ако нѣкой не плати въ гроздоберъ, отиватъ по къщите и си събиратъ възнаграждението.

Казахъ нѣкои: „защо не се споменава тука и за върбитъ и тополитъ“? — Не се споменава, защото за тѣхъ е казано въ Закона за горитъ.

Мисля, че въпросътъ е исчерпанъ. Да се гласува напълно, както е приетъ членътъ отъ комисията.

Георги Ив. Михайловъ: И азъ виждамъ една неясность или малко противорѣчие въ този законъ. За да може този законъ да си постигне цѣльта, т. е. за да може да се запазѣтъ всички лози и градини, трѣбва пазачитъ да се назначаватъ отъ кметоветъ, отъ общинската власть.

(Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Ще дойдемъ тамъ!) Овзи членъ е свързанъ съ този; и г-нъ министрътъ по-напрѣдъ го свърза. А пъкъ, когато се възлага на единъ кметъ длъжността, свързана съ разноси, трѣбва да се прѣдвиди и изворътъ, който ще удовлетвори тѣзи разноси. До сега какъ е ставало у насъ? Идѣтъ единъ биялъкъ хора, дадѣтъ заявление: „приемаме този човѣкъ да ни бѣде пѣдаръ“ и се случва, че отъ една мѣстность дадѣтъ заявление за трима разни пѣдари и по нѣкой пѣтъ по-голтмото число притежатели искатъ за пѣдаръ човѣкъ крадецъ и кметътъ е длъженъ да се подчини на тѣхното искание, защото тѣ сѣ господари на лозята. Е добръ; какъ законътъ ще задължи общинските кметове да плащатъ поврѣдитъ, причинени вслѣдствие недоброто поведение на пѣдари? Слѣдва, че пѣдаритъ трѣбва да се назначаватъ отъ кметоветъ, ако искаме да постигнемъ цѣльта, която гони законопроектътъ; защото, по този начинъ, по който се назначаватъ сега пѣдаритъ, дохожда пѣдаритъ, взима по $\frac{1}{2}$ л. на дюлюмъ, слѣдъ гроздобера, и си отива, като оставя на произвола лозята и дърветата прѣзъ зимата. А пъкъ вие знаете, че прѣзъ зимата пай-много крадѣтъ дървета отъ лозята. На менъ ми откраднѣхъ три присади. (Единъ гласъ: На кмета!) Да, още и като кметъ! Въ чл. 17-й се казва, че ако въ единъ мѣсець, отъ деня на нарушението, не се открижѣтъ закононарушителитъ, поврѣдитъ се плащатъ отъ надлѣжната община. . . . Когато дойдемъ до този членъ, ще говорѣмъ по него; сега ще се ограничѣ въ чл. 13-й. Съгласенъ съмъ съ прѣдложението на г-на Славейкова да се прѣдвиди наказание за кметоветъ само въ такъвъ случай, когато не вземѣтъ мѣрки и не назначѣтъ пѣдари да пазѣтъ лозята и дърветата; защото по-нататѣкъ има вече прѣдвидено наказание, ако се направи поврѣда отъ нѣкои лица и не се намѣрижѣтъ тѣзи лица.

Колкото за забѣлѣжката, която се направи за обжалване на постановлението, ще поддържѣмъ мнѣнието на г-на Жекова, че нѣма нѣжда да се обжалва, защото това е една административна мѣрка и по административенъ родъ може да се обжалва.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Съгласявамъ се съ това.

Прѣдседателъ: Тѣй като никой не иска думата, приетѣмъ къмъ гласуване. Най-напрѣдъ ще се гласува прѣдложението на комисията. Има прѣдложение послѣ отъ г-на Абрашева, щото думата „пазението“ да се замѣни съ „надзорътъ“ и друго прѣдложение отъ г-на Жекова, Юркова и други господа.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Въ доклада, който е раздаденъ на г-да прѣдставителитъ, стоеше онуй допълнение за обжалването на глобитъ; но, понеже се намѣри, че таково обжалване не е умѣстно да се тури, съгласявамъ се да се махне. Така щото, редакцията на чл. 13-й остана тѣй, както бѣ прѣдложена първоначално въ законопроекта, само съ измѣнение глобата отъ 10—200 л. на 5—200 л.

Моля г-на Абрашева да се откаже отъ прѣдложението си, защото „пазение“ и „надзоръ“ е все едно. За населението думата „пазѣ“ е по-силна отъ думата „надзоръ“.

Прѣдсѣдатель: Може ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 13-й тѣй, както си е, само съ измѣнение цифритѣ 10—200 на 5—200, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 14. Никому не се позволява да бере самоволно плодове отъ чужди дървета, или въ такива, посадени край пѣтищата, или други общински или държавни мѣста.

Нарушителитѣ на този членъ, освѣнъ гдѣто плащатъ причиненитѣ загуби, наказватъ се съ 10 л. глоба (чл. 519-й отъ общия Наказателенъ законъ).

Забѣлѣжка. За поврѣдитѣ, нанесени отъ по-малки отъ 16 години дѣца, отговарятъ тѣхнитѣ родители или настойници, или господаритѣ, ако малолѣтнитѣ сж слуги“.

Г-да прѣдставители! Въ тоя членъ комисията направи само нѣкои измѣнения, които може да се считатъ като поправка на печатни грѣшки, отъ колкото измѣнения. Въ първата алинея на тоя членъ, слѣдъ съюза „или“, който слѣдва слѣдъ думата дървета, комисията заличи прѣдлога „въ“ и го замѣни съ прѣдлога „отъ“, а слѣдъ думитѣ „или други общински“, заличи съюза „или“ и прибави съюза „и“. (Иванъ М. Лиловъ: Прочетете новата редакция на първата алинея!) И така новата редакция на първата алинея има слѣдующата редакция: (Чете.) „Никому не се позволява да бере самоволно плодове отъ чужди дървета, или отъ такива, посадени край пѣтища, или други общински и държавни мѣста“.

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 14-й тѣй, както го е измѣнила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 15. Когато осъдениитѣ не е въ сѣстояние да заплати глобата, послѣдната се замѣнява съ затворъ, смѣтано по 5 л. дневно.

Забѣлѣжка. Распореджанията на чл. чл. 14-й и 15-й се отнасятъ и до поврѣжданieto плодетѣ на лозята, листата на черницитѣ и цвѣта на головетѣ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 15-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 16-й. Всѣки, който поврѣди (отсѣче, счупи и пр.) или извади нѣкое чуждо овоцно или черничево дърво, лоза или гюль, освѣнъ заплащанieto на поврѣдитѣ, наказва се, съгласно чл. 380-й отъ общия Наказателенъ законъ, съ тъмниченъ затворъ и глоба до 500 л.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 16-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 17. Всѣчки поврѣдени (отсѣчени, счупени и пр.) или извадени овоцни и черничеви дървчета, лози и гю-

лове, се заплащатъ отъ виновнитѣ лица, а въ случай, че до единъ мѣсець, отъ дѣна на нарушението, не могатъ да се отерикътъ закононарушителитѣ, плащатъ се отъ надлѣжната община, въ землището на която тѣ се намиратъ.

Ако слѣдъ това се открикътъ виновницитѣ, общината има право да заведе противъ тѣхъ искъ, за събиранieto платеното обезщетение и да иска наказанието имъ, съгласно чл. 16-й отъ настоящия законъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Христо Гендовичъ: Въ тоя членъ думата „и пр.“ мислѣмъ, че е излишна, защото, азъ не разбирамъ, какво значи „и пр.“ Може нѣкой да се потърка на дървото и като го види пѣдаринтъ, да го хване и да го затвори. Подъ думата „и пр.“ може да се разбира всичко, може да се разбира и това, че нѣкой е минѣлъ по край дървото и пѣдаринтъ да го счете за нарушение. Затова може да се отхвърли думата „и пр.“, защото, иначе, ще създадемъ причина за хората да теглятъ, безъ да сж направили нѣщо зло.

Добри П. Вояджиевъ: Г-да прѣдставители! Менъ ми се струва, че прибавката „и пр.“ е твърдѣ на мѣстото си. Азъ ще кажъ какво значи тя. Нѣкой може злоумишлено да обѣли кората на дървото, вслѣдствие на което то исъхва; може да натѣрти кората на дървото съ единъ чукъ пакъ да исъхне; той тоже да пробие въ него една дупка и да тури живакъ въ нежъ, отъ което може пакъ много лесно да исъхне дървото. Слѣдователно, думата „и пр.“ е на мѣстото си. (Гласове: Да се гласува!)

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Който приема чл. 17-й така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 18. Лицето, на което сж поврѣдени (отсѣчени, извадени, счупени и пр.) овоцни или черничеви дървчета, лозята или гюлицата, трѣбва да заяви устно или писмено въ надлѣжното общинско управление, най-късно до 10 дни отъ дѣна на поврѣдитѣ, ако живѣе въ сѣщото село или градъ, и въ продължение на 20 дни, ако живѣе другагдѣ. Заявленията, направени по-късно, се взематъ само тогава подъ внимание, когато признацитѣ на нарушението сж запазени и притежателтъ по нѣкои изключителни обстоятелства не е могълъ да узнае за поврѣдитѣ по-рано. Въ всѣки случай, заявленията, подадени по-късно отъ три мѣсеца слѣдъ нарушението, оставатъ безъ послѣдствие“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдатель: Ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 18-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 19. Веднага, слѣдъ получаването на заявлението, споредъ чл. 18-й, общинскиятъ кметъ се распореджа за съставянieto на нужния актъ за извършеното нарушение, въ който се означава и размѣра на причиненитѣ загуби. Отсѣпението на загубитѣ става отъ особена комисия, сѣстоица се отъ двама прѣдставители на пострадалата страна, двама души, избрани отъ общинското управление, и кмета, или

неговия заместник, за председател. Съставеният акт общинското управление испраща на надлъжния околийски началник, който, най-късно до 10 дни от деня на получаването, издава постановление за глобяване на виновния.

Въ тоя член, слѣдъ думитѣ „издава постановление за глобяване на виновнитѣ“, комисията прибави и думитѣ: „както и за исплащане загубата“. Въ доклада на комисията последната дума е „глобата“, но то е печатна погрѣшка и трѣбва да се чете „загубата“.

Данчо В. Пишмановъ: Г-да прѣдставители! Споредъ тоя членъ, излиза, че околийскиятъ началникъ ще прави постановление за глобата на лицето, което е направило поврѣдата. Ние приехме, прѣди малко, чл. 16-й, който прѣдвѣжда, че когато се причини една поврѣда отъ нѣкого на едно дръвче, той се наказва съ тъмниченъ затворъ и 500 л. глоба, а пъкъ вие знаете какво нѣщо е тъмниченъ затворъ. То е затворъ отъ единъ денъ до три години. Сега, като е тѣй работата, мислимо ли е, щото околийскиятъ началникъ, като получи акта, да се произнесе за такова едно прѣстѣпление? Менъ ми се струва, че като стои тѣй работата, трѣбва да се отхвърли последната алинея на тоя членъ, като се каже, че актоветѣ се испращатъ на надлъжния съдъ за случаетѣ, които се прѣдвѣждатъ въ чл. 16-й; трѣбва да се произнасятъ общитѣ сѣдилища, защото тѣ сѣ, които иматъ право да налагатъ наказанието тъмниченъ затворъ до три години, понеже не е указанъ висшиятъ размѣръ на тъмничния затворъ.

Колкото се отнася до другитѣ наказания, за нарушенията по чл. 14-й, който прѣдвѣжда глоба до 10 л. въ такива случаи ще трѣбва да се отнасятъ, ако не до общинскитѣ съдове, които иматъ право да налагатъ такава глоба, тамъ гдѣто има такива, то до мировитѣ сѣдии. Въ никой случай, обаче, не трѣбва да се приема, че околийскиятъ началникъ може да се произнася за случаетѣ, които прѣдвѣжда чл. 16-й. Затова, азъ мисля, че по-добрѣ ще бѣде да се спремъ до последната алинея, която да се изостави съвършено и, като се прѣмѣлчи, тогава ще се разбира, че тѣзи прѣстѣпления ще се наказватъ на общо основание. Ако ли пъкъ искате да се постави това въ тоя членъ, тогава нека да се каже, че актоветѣ се испращатъ на окръжнитѣ сѣдилища или до прокурора на окръжния съдъ. За другитѣ нарушения може да остане да се испращатъ до общинскитѣ съдове, а тамъ, гдѣто нѣма такива, до мировитѣ сѣдии.

Христо П. Славейковъ: Дѣйствително, и азъ мисля, че не е ловко да се испращатъ актоветѣ на околийския началникъ и той да се произнася по тѣхъ. Ние имаме специаленъ законъ за такива наказания и затова, мисля, че не трѣбва да отиваме по друга посока. Въ случая, ние трѣбва да прослѣдимъ същата посока, която е посочена въ Закона за пожаритѣ. Законътъ за пожаритѣ възлага загубитѣ върху общината, когато не се намѣри тоя, който е причинилъ пожарътъ, или дѣецътъ на прѣстѣплението, а ако той се намѣри, причиненитѣ загуби се възлагатъ върху

него. Въ дадения случай, законътъ прѣдприема такива мѣрки за постигане на цѣльта, каквито и Законътъ за пожаритѣ по селата. (Единъ прѣдставителъ: Сега се разисква чл. 19-й отъ законопроекта за повдигане на овошарството, а не Законътъ за пожаритѣ!) Да, чл. 19-й се разисква сега, но азъ казвамъ, че едни и същи сѣ причинитѣ, едни и същи е редътъ, та затова говоря. Защо да напуснемъ, за дѣрпение обезщетението, единъ подобенъ аналогиченъ случай, какъвто го има въ Закона за пожаритѣ? Тамъ актоветѣ, които се съставятъ отъ извѣстна комисия, почти същата, какъвто прѣдвѣжда чл. 16-й, се връчватъ на заинтересуваното лице и то се обръща къмъ общитѣ сѣдилища. Също и въ него законъ се прѣдвѣжда срокъ, въ който, ако заинтересуваното лице не направи постѣпка прѣдъ сѣдебнитѣ власти, неговата акция се счита за изсрочена. Такова е и прѣстѣплението, което се прѣдвѣжда въ настоящия законъ. Освѣтъ това, по самата си материя наказанието е отъ компетентността на общитѣ сѣдилища, а не е административна работа. Нашето законодателство се е произнесло по тоя принципъ въ Закона за пожаритѣ. Така щото, ако дѣйствително е намѣренъ дѣецътъ на прѣстѣплението, актътъ, който ще бѣде съставенъ, ще бѣде пратенъ на надлъжната сѣдебна властъ за налагане наказание на виновния, а ако не се намѣри дѣецътъ на прѣстѣплението, тогава да се остави на инициативата на пострадавшия да потърси обезщетение, но пакъ по общия сѣдебенъ редъ, а не тѣй, като сега, по тоя изключителенъ редъ, — околийскиятъ началникъ да се произнася, т. е. да се дава на работата чисто административенъ характеръ, когато има чисто криминаленъ характеръ. Ето защо, азъ мисля, че ще бѣде добрѣ да се придѣржаме въ тая законодателна посока, която съществува сега въ това отношение, и да не отиваме въ разрѣзъ съ това, което е прието и имаме сега. Въ такъвъ случай, последнитѣ петъ реда въ чл. 19-й трѣбва да бѣдѣтъ изхвърлени, а слѣдъ това трѣбва да се измѣни чл. 20-й и послѣдующитѣ, които въ редакцията си сѣ тѣсно свързани съ чл. 19-й отъ законопроекта.

Димитър Ночевъ: Г-да народни прѣдставители! Поне за мене нѣма недоразумѣние между чл. чл. 16-й и 19-й, както и чл. 13-й. Чл. 16-й, до колкото азъ можъ да разбирамъ, има значението си, че тамъ, гдѣто се е открилъ прѣстѣплението, тамъ е казано съ какво се наказва; по единъ пътъ въ чл. 19-й се говори, за когато не е откритъ прѣстѣплението — онзи, който е извършилъ прѣстѣплението, нѣма го, той се крие — не знае защо такива дебати се правятъ. Тукъ, въ чл. 19-й, думата е за не-откритъ прѣстѣплението и, слѣдователно, като не е откритъ, поврѣдитѣ сѣ констатирани отъ една комисия, съставена: отъ кмета, двѣ лица, които прѣдставляватъ потърпѣвшето лице, и двама души, избрани отъ общинското управление, които дохождатъ и констатираатъ, че загубата е такава и такава. Въ такъвъ случай, нѣма нужда да се плаща на потърпѣвшия, ами, съгласно Закона за пожаритѣ, като се констатира съ актъ, че такива и такива загуби сѣ го послѣдвали, нѣма освѣтъ, като се констатираатъ тѣ, почтен-

ното село да ги плати и околийският началник да даде съдъйствието си, за да се приберат и върнат парите на човъка. Така щото, азъ мисля, че няма защо да се ходи по съдилища, и затова да се приеме членътъ както си е.

Добри П. Вояджиев: Г-да народни прѣдставители! Както при първото четение на законопроекта, така и сега, смѣхъ да кажа, че ако ние махнемъ това постановление на настоящия законопроектъ, ние коренно умалюшаваме неговата сила. Когато това постановление е прието въ Закона за горите, гдѣто е по-малко нужно, колко повече трѣбва да е прието въ настоящия законопроектъ? Ако оставимъ актоветъ отъ общинскитѣ власти, съ години да се влачатъ при разни мирови съдии или, ако е за повече отъ 500 л., прѣдъ окръжнитѣ съдилища, то азъ казвамъ, че до разглеждане на дѣлото всѣкакви слѣди ще бждатъ изгубени и самиятъ виновникъ ще може да направи още хиляди пакости и нарушения. Ето защо, пакъ повтарямъ, че тая клауза въ чл. 19-й, именно, да се испрацатъ актоветъ на надлъжния околийски началникъ, за издаване на постановления за глоби, е твърдъ на мѣстото си и трѣбва да се остави; инакъ законътъ ще остане на практика мъртва буква.

Петръ Мусевичъ-Вориковъ: Г-да прѣдставители! Чл. 19-й дава право на потърпѣвшитѣ да искатъ удовлетворение отъ кмета или отъ съвѣта. Въ случая, както се вижда, кметътъ е отговоренъ за загубитѣ, заедно съ съвѣта. Ако кметътъ не вземе въ внимание просбата на тжжителя, кждѣ ще търси потърпѣвшиятъ своето удовлетворение? — Затова, мѣхъ ми се чини, ще бжде добръ, ако се постави една заблѣжка въ такава смисълъ, че ако кметътъ, заедно съ постоянния съставъ, не вземе въ внимание жалбата на потърпѣвшия, или не състави актъ, който се прѣдвижда, той да бжде наказанъ и да отговаря самъ той за тая загуба, която е нанесена на потърпѣвшия; защото, инакъ, потърпѣвшиятъ остава безъ удовлетворение, ако кметътъ, като отговоренъ за загубитѣ, остави заявлението на потърпѣвшия безъ послѣдствие.

Янколъ Донковъ: Г-да прѣдставители! По чл. 19-й се повдигна въпросъ и въ комисията, разисква се и се дойде до убѣждението, че дѣйствително трѣбва да се приеме, както си е, а именно: тия актове да се прѣпращатъ на околийския началникъ за по-бързото раздаване на обезщетенията, както и за наказанието на виновнитѣ. Защото имаше се прѣдъ видъ и това, че при загуби, които, като се констатира, може да бждатъ и маловажни — за 10—20 л. — то и така малки, ще трѣбва да се дава веднага нужното удовлетворение на потърпѣвшия. Инакъ, ако се остави въ съдилищата да отиватъ, дълго време ще се продължаватъ дѣлата и кой знае кога ще се получи удовлетворението на потърпѣвшия и наказанието на виновни. А главната цѣль на този законъ е да се внуши на тия, които малко обичатъ овоцията, или малко разбиратъ какво е значението имъ за страната. И по тия съображения, комисията прие да си остане членътъ както е, и добръ е Събранието да го приеме, както е въ проекта.

Христо П. Славейковъ: Г-да прѣдставители! Думата „глобяване“, употребена въ чл. 19-й, е безъ всѣкаква смисълъ. Пита се: кой ще се глобява? Кого ще глобява околийскиятъ началникъ: кмета ли, общинското управление ли, или този, който е извършилъ прѣстѣплението? (Единъ прѣдставителъ: Виновника!) Ами чл. 16-й кждѣ остава? — Чл. 16-й прѣдвижда едно наказание, което не може околийскиятъ началникъ да наложи, защото се прѣдвижда тъмниченъ затворъ и глоба до 500 л. Значи, ако е извѣстенъ прѣстѣпникътъ, ще го дадатъ въ окръжния съдъ, или мировия съдъ, и ще му наложатъ наказанието по чл. 380-й отъ Наказателния законъ и глобата, а слѣдъ това, ще пратятъ акта на околийския началникъ, който ще издаде постановление за втора глоба. Ето защо, казвамъ, че е безсмислица думата „глобяване“. Азъ разбирамъ, че законопроектъ е ималъ прѣдъ видъ само гражданското обезщетение за повредитѣ и загубитѣ отъ прѣстѣплението. Въ таквъ случай, думата „глобяване“, трѣбва да се замѣни съ думитѣ „гражданско обезщетение“. Азъ казахъ и по-рано, че тогавъ пъкъ няма смисълъ да се праща актътъ на околийския началникъ, а трѣбва да се прати въ съдилищата. Ако приемете точ членъ, както е, и ако не се изхвърлятъ послѣднитѣ четири реда, то ще стане едно смѣнение и ще се заложатъ мировиятъ съдъ и околийскиятъ началникъ за главитѣ, та не ще знайтъ, какво да правятъ. Началникътъ, нѣма смѣнение, ще издава едни постановления за глобяване, отъ друга страна и мировиятъ съдъ ще наказва, и ще видите, че единъ човѣкъ два пъти ще бжде наказванъ — нѣщо противно на углавната отговорност. Така щото, азъ мисля, че цѣльта на законодателя, когато е създавалъ законопроекта, е била, щото, тогавъ, когато не се намѣрять прѣстѣпникитѣ, общината е длъжна да исплати обезщетението, и само въ таквъ случай е възможна отговорността на общинското управление, и че тия глобявания, за които говори чл. 19-й, сж, именно, обезщетенията, които общината ще плаща. За това се изисква една санкция на актоветѣ, съставени относително щетитѣ и загубитѣ и отгосително възнаграждението. А щомъ това е така, то азъ казвамъ, че не намѣрвамъ никаквъ резонъ да отстъпваме отъ едно прието направление въ нашето законодателство, да отиваме въ общитѣ съдилища. Г-нъ Ночевъ, може би, се опасява, че ще има протакане. Никакво протакане не може да става. Процеситѣ по пожари ни даватъ възможностъ да видимъ, че, дѣйствително, протакане по такива дѣла не може да става. Щомъ се констатира, че актътъ отъ формална страна е вѣренъ, е правъ и е съставенъ, както прѣдписва законопроектътъ, съдилищата сж принудени да присъдятъ веднага обезщетението. А пъкъ случайни закъснения сж възможни не само въ мировитѣ съдилища, но и при околийския началникъ. Прѣдставете си, че когато ставатъ избори, околийскиятъ началникъ е отишълъ изъ околията по агитация, скита се по три мѣсеци и не може да се намѣри. (Прѣдсѣдателъ: Моля г-на Славейкова да се не отстранява отъ прѣдмета!) Азъ прѣдлагамъ, чл. 19-й да бжде редактиранъ така: (Чете.) „Веднага, слѣдъ получаването на за-

явлението, според чл. 18-й, общинският кметъ се разпорежда за съставянето на пуждния актъ за извършеното нарушение, въ който се означава и разлѣра на причинениятъ загуби. Оцѣненіето на загубитѣ става отъ особена комисія, състояща се отъ двама прѣдставители на пострадалата страна, двама души, избрани отъ общинското управление, и кмета, или неговия замѣстникъ, за прѣдседателъ. Последующитѣ четири реда отъ думитѣ: „Съставениятъ актъ и пр.“, да бѣдѣтъ изхвърлени, а послѣ потърпѣвшиятъ може да се отнесе съ акта за обезвѣрждани къмъ общитѣ сѣдилища.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще се съглася да стане слѣдующето измѣнение. Въ послѣдната алинея на чл. 19-й, гдѣто е казано: „Съставениятъ актъ общинското управление испраца на надлѣжния околийски началникъ, който най-късно до 10 дни, отъ деня на получаваніето, издава постановление за глобяване на виновния“, съгласявамъ се да стане таква измѣнение: „Съставениятъ актъ общинското управление испраца на надлѣжния околийски началникъ, който най-късно до 10 дни, отъ деня на получаваніето, издава постановление за исплащаніе загубата“. Глобата ще се отнесе по чл. 16-й, защото такава се налага отъ сѣдилището. Освѣнъ това, да се добави и слѣдующето: „Независимо отъ това, актътъ, както и постановлението на околийския началникъ, се испраца на надлѣжното сѣдилище за налаганіе съответствующето наказание на виновния“.

Жеко Ив. Жековъ: Азъ моля, да има добрината г-нъ докладчикътъ да обясни: защо законодателятъ въ чл. 16-й е поставилъ общо правило: (Чете.) „Всѣкой, който поврѣди (отсѣче, счупи и пр.) или извади нѣкое чуждо оводно или черничево дърво, лоза или гислѣ, освѣнъ заплащаніето на поврѣдитѣ, наказва се, съгласно чл. 380-й отъ общия Наказателенъ законъ, съ тѣмниченъ затворъ и глоба до 500 л.“ Въ чл. 19-й пъкъ, законодателятъ ни испраца въ друга инстанция, за същото нарушение. Тамъ е казано: „Съставениятъ актъ общинското управление испраца на надлѣжния околийски началникъ, който, най-късно до 10 дни отъ деня на получаваніето, издава постановление за глобяване на виновния и заплащаніе загубата“. И този актъ се праца на околийския началникъ за глобяване. Да ни обясни г-нъ докладчикътъ разликата на тѣзи двѣ постановления.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Това става за побърза процедура. Ако се направи актъ и се опрѣдѣли загубата, както се прѣдвижда въ чл. 19-й, и началникътъ направи постановление за исплащаніе загубата, може би, страната да се съгласи да плати поврѣдитѣ безъ да отива въ сѣдилището, и тогава ми се струва, че потърпѣвшето лице ще бѣде по-задоволено, отъ колкото да ходи и то въ сѣдилището, за събиране опрѣдѣленото му обезщетение.

Жеко Ив. Жековъ: Ако е за прѣстапленіе, г-да народни прѣдставители, тогава чл. 16-й нѣма си смисълъ да стои въ законопроекта. Той е чл. 14-й, който казва: (Чете.)

„Чл. 14. Никому не се позволява да бере самоволно плодове отъ чужди дървета, или въ такива, посадени край пътищата, или други общински или държавни мѣста.

Нарушителитѣ на тоя членъ, освѣнъ гдѣто плащатъ причинениятъ загуби, наказватъ се съ 10 л. глоба (чл. 519-й отъ общия Наказателенъ законъ“).

Значи, нарушителитѣ се испраца на общитѣ сѣдилища за наказание. Чл. 16-й казва същото; а 19-й членъ казва, че актътъ се испраца на околийския началникъ, за да издаде постановление за глобяване и исплащаніе загубата. Последнитѣ четири реда на чл. 19-й сѣ свършено излишни. Ако искате да приемемъ една процедура, именно процедурата, щото да се отнасятъ всѣки уврѣдени лица къмъ сѣдилищата, да приемемъ, а не едни да праца на околийскитѣ началници, а други — на сѣдилищата. Тукъ не виждамъ никакъвъ *raison d'être*. Бързата процедура може да прилагатъ както сѣдилищата, тъй и околийскитѣ началници. Или трѣбва да признаемъ сѣдебната власть компетентна за налаганіе глоби и исплащаніе загуби, или околийскитѣ началници да издаватъ постановления за исплащаніето имъ. Или едното или другото да се признае. Щомъ станатъ нарушения на настоящия законъ, законодателятъ, по моето скромно мнѣние, е прѣвидѣлъ, че трѣбва да се състави единъ актъ, и този актъ, споредъ чл. 19-й, се съставя отъ общинския кметъ. Слѣдователно, този актъ или трѣбва да се испрати на надлѣжния мировъ сѣдия, за налаганіе глоба, съгласно чл. чл. 519 или 380-й отъ Наказателния законъ, или да се испрати на околийския началникъ, на общо основание да се наложи глоба, на основание на чл. 19-й. Или едното или другото.

За това, моля г-на докладчика, да има добрината да ни обясни: коя процедура трѣбва да се приеме: да ли да се отнасятъ въ подобни случаи къмъ сѣдебната власть, или къмъ административната?

Министъръ Константинъ Величковъ: Г-да прѣдставители! Въ чл. 19-й има една малка редакционна погрѣшка, която, мисля, е единствената причина за недоразумѣнията, които станяха. Азъ мисля, че чл. 19-й никакъ не противорѣчи на чл. 16-й. Чл. 16-й полага единъ общъ принципъ, че онези, които поврѣди оводно дърво, подлѣжи, първо, на заплащаніе поврѣдата и, послѣ, подлѣжи на наказание. Това наказание, естествено, не може да се наложи, освѣнъ отъ сѣдебната власть, тъй като се прѣдвижда тѣмниченъ затворъ и глоба до 500 л. Но остава тогава въпросътъ: кой трѣбва да опрѣдѣли поврѣдитѣ и исплащаніето имъ да наложи на виновния? Чл. 19-й просто излага, по кой начинъ ще става онази процедура, чрезъ която ще се установява, какви поврѣди трѣбва да се платятъ на потърпѣвшето лице отъ виновния. Чл. 19-й прѣдвижда, че тия поврѣди трѣбва да се опрѣдѣлятъ отъ една комисія, състояща се отъ двама прѣдставители на пострадалата страна, двама души, избрани отъ общинското управление и кмета, или неговия замѣстникъ. Като направи своето постановление тази комисія, тя го прѣтира на околийския началникъ, който просто го утвърждава. Сега остава на потърпѣвшето лице: или да се съгласи да при-

знае, че е заслужило това наказание и да плати повърдитъ, или, ако иска, да го обжалва, да се отнесе до сждилището. И за това, именно, този членъ се допълня съ чл. 20-й, който казва: (Чете.) „Постановленията на околийския началникъ иматъ сила на изпълнителенъ листъ, ако въ продължение на 10 дни, отъ получаването имъ, виновниятъ не ги обжалва прѣдъ мировия сждия или окръжния сждъ, споредъ това, да ли сумата е по-малка, или по-голяма отъ 500 л.“ Тукъ се иска просто да се направи едно улеснение за самия виновенъ. Или виновниятъ признава, че е виновенъ и, въ такъвъ случай, неговиятъ интересъ изисква да плати онова обезщетение, което му е наложено отъ една специална комисия, или пъкъ не е доволенъ и, въ такъвъ случай, ние му даваме право да се отнесе до сждилището. Но за да се избѣгне това недоразумѣние, което съществува, трѣбва да се каже, че постановлението на околийския началникъ прѣдвижда само обезщетението, което трѣбва да се плати на пострадалия. Колкото за углавното наказание, което трѣбва да се наложи на виновния, за това трѣбва да се сезира надлѣжното сждилище, като се испрати на това сждилище актътъ, направенъ отъ кмета, и постановлението, направено отъ околийския началникъ. Тѣкмо това, г-да, мѣри да постигне г-нъ докладчикътъ съ измѣненята, които ни прѣдлага да се направятъ въ последната алинея на чл. 19-й, и като се приеме това измѣнение, удовлетворяватъ се напълно сѣззи г-да, които искатъ щото наказанията да се налагатъ отъ сждилищата дори и за повърдитъ, тѣй като, се дава право на виновния, щомъ не е доволенъ, да се отнесе до сждилището, и на мировия, или на окръжния сждъ, остава да опрѣдѣли размѣра на обезщетението, споредъ това, да ли сумата е по-малка или по-голяма отъ 500 л.

Христо П. Славейковъ: Обясненията, които се дадохъ, както отъ докладчика, така също и отъ министра, пакъ не могатъ да бждатъ удовлетворителни. Прѣди всичко, чл. 19-й се намира въ свързка съ чл. 20-й и съ забѣлжката къмъ него, както каза и г-нъ министрътъ. Сега се твърди, че цѣлата на чл. 19-й била относително гражданското обезщетение. Но когато се съпостави чл. 19-й въ свързка съ чл. 20-й и забѣлжката му, въ която се говори за присждитъ, излиза че идеята на тоя членъ не се отнася до гражданското обезщетение, а до глобитъ. Това става зарадъ туй, защото началниците на отдѣленията въ Министерството на Търговията и Земледѣлието не сж викинали добръ въ това, което правятъ, и защото законопроектътъ не е билъ добръ изученъ. Не може, споредъ мене, по никой начинъ да оставимъ туй постановление на чл. 19-й, колкото се отнася до издаването на изпълнителни листове, отъ страна на околийскитъ началници, или до утвърдението на актове, съставени отъ кметствата. Прѣди всичко, чл. 19-й визира изключително кметствата, защото чл. 16-й визира частнитъ лица, които сж извършили прѣстѣпления; значи, чл. 19-й се отнася изключително до гражданскитъ обезщетения, които сж дължими на пострадалия отъ страна на общината, щомъ не се е оказалъ виновниятъ. Кметоветъ, отъ своя страна, за да запа-

затъ паричнитъ интереси на общината, нѣма да прибързватъ да испрашатъ — както искатъ да кажатъ нѣкои — актоветъ въ околийското управление, за да издава то изпълнителни листове или да утвърждава актове срѣщу тѣхъ. Въ тѣхенъ интересъ е да забавятъ, а не да ускорожатъ работата въ случая. Вънъ отъ това, ако се оправдава поставянето на тоя членъ за достигане нѣкаква бързина, то тая бързина не може да се постигне, защото има други постановления на закона, които ще въспрѣпятъ въ-скоро да се получатъ паритъ, именно гражданското обезщетение. Извѣстно ви е, че общинското управление на всѣка община е длѣжно да вписва само въ бюджета си дължимитъ суми на частни лица и тогава чакъ, отъ какъ бждатъ вписани тѣ, могатъ да бждатъ висквани отъ общината. Прѣдставете си, че едно нарушение, споредъ тоя законъ, може да бжде констатирано въ началото или въ края на тая година, когато всичкитъ бюджети на общинитъ сж прѣгледани и утвърдени и въ тѣхъ нѣма прѣдвидени суми за подобни цѣли. Въ такъвъ случай, трѣбва да се чака цѣла една година, за да се получи обезщетението отъ общината. Тукъ, слѣдователно, виждате, че съществува едно законно прѣпятствие на онай бързина, която се гони съ чл. 19-й отъ тоя законъ. (Единъ прѣдставителъ: Има непрѣдвидени расходи!) При прилагането ще се срѣнатъ голѣми мъчнотии.

Вънъ отъ това, г-да прѣдставители, гражданското обезщетение, което се дължи отъ общинитъ, е чисто гражданско правоотношение между общинитъ, като юридически лица, и частнитъ лица. Ще бжде най-голѣмата противозаконностъ, ако вие прѣдоставите на околийскитъ началници да разрѣшаватъ спорове, чисто граждански, между двѣ лица. Това не е бивало и не може да бжде никждъ. Покажете ми една страна, гдѣто съществува такова нѣщо, гдѣто на околийскитъ началници се дава сждебна юрисдикция, по чисто граждански правоотношения. По сѣсенитъ правоотношения, да, законътъ позволява. Напр., по всичкитъ фискални закони, за задължения на частни лица спрѣмо държавата, законътъ позволява да се дава извѣстна юрисдикция на околийскитъ началници; но по чисто гражданскитъ сдѣлки и задължения, това ще бжде противно на всички съществуващи закони въ страната и най-послѣ ще бжде абсолютно смѣшение на сждебната и административна властъ. Така щото, въ интереса на правосъдието, въ интереса на сждебнитъ закони и на всички закони на държавата, по-добръ е да се отхвърли тая частъ отъ чл. 19-й и да се приеме редакцията, която по-напрѣдъ прѣдложихъ, именно потърпѣвшитъ да се отнасятъ до сждилищата съ тѣзи актове и тамъ да търсжатъ обезщетенията си.

Христо Теодоровъ: Щомъ се направи тази отстъпка, да се дава на околийскитъ началници да се произнасятъ по чисто углавната отговорностъ, нѣма защо да имъ се дава да се произнасятъ за гражданскитъ обезщетения — нѣщо, което до сега не сж имали по нашитъ закони. Оспорявало се е отъ Конституцията: да ли административнитъ власти иматъ сждебни прерогативи; оспорявало се е: да

ли иматъ право околийскитъ начальници да налагатъ наказания по Закона за митницитъ и по Закона за горитъ, но приело се е на всѣкъдѣ, че по чисто гражданскитъ искове не се дава право на административна властъ да се произнася. Така щото, както се предложитъ отъ първия говорителъ, г-на Пишманова, и послѣ отъ г-на Славейкова, може да се изоставятъ послѣднитъ четири реда на чл. 19-й. Въ такъвъ случай, нѣма защо да съществува и чл. 20-й, и тогава чл. 19-й остава така, както извѣстенъ членъ отъ Закона за пожаритъ, а именно, когато трѣбва да се констатира загубитъ, констатира се тѣ отъ една комисиия, съставлява се актъ, който служи като доказателство за размѣра на обезщетението, и свършена работата. Инакъ, ако остане чл. 19-й тѣй, както си е, тогава ще има цѣла галиматия съ чл. чл. 14 и 16-й, защото, споредъ чл. 14-й, дава се право на мировитъ съдии да налагатъ по-малкитъ наказания, а, споредъ чл. 19-й, за по-големитъ се произнася околийскитъ началникъ. Тѣй щото, ако се остави на околийскитъ начальници да се произнасятъ по административенъ начинъ за гражданскитъ обезщетения, това е едно положение, което до сега не сме имали. Неразборията излиза отъ това, че дѣйствително не се е обърнало внимание за съпоставяние въ съгласие чл. чл. 14, 16, 19 и 20-й. Въ комисиията имаше и едно такова мнѣние: да се даватъ нарушителитъ на надлъжнитъ съдилища; но, понеже съществува Законъ за горитъ, по който се дава право на административнитъ власти да налагатъ наказания, бѣше се счело за нужно и тукъ, въ чл. 19-й, да се даде това право. Но като чл. 16 и 19-й си противорѣчатъ, понеже за по-малкитъ прѣстѣпления нарушителитъ се даватъ на мировия съдия, а за по-големитъ — на околийскитъ начальници, то най-добъръ е да се отхвърлятъ четиритъ послѣдни реда на чл. 19-й, а чл. 20-й да се унищожи. Азъ мислѣхъ всички ще бъдете съгласни на това.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Приемамъ да се отхвърли послѣдната алинея, именно четиритъ реда, за които говорихъ г. г. Славейковъ, Пишмановъ и Теодоровъ, за да се постигне цѣльта, да нѣма противорѣчие между чл. 19 и 16-й. Така щото, алинеята, която гласи: „Съставениятъ актъ, общинското управление испраща на надлъжния околийски началникъ, който, най-късно до 10 дни отъ деня на получаването, издава постановление за глобяване на виновния“, съгласявамъ се да се заличи.

Жеко Ив. Жековъ: Слѣдъ обясненията на г-на докладчика, и понеже той отбѣли послѣднитъ четири реда отъ чл. 19-й, нѣма освѣнъ да се гласува.

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 19-й тѣй, както се поправи отъ г. г. Славейкова, Пишманова и Теодорова, съ които се съгласи и г-нъ докладчикътъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: (Чете.)

„Чл. 20. Постановленията на околийския началникъ иматъ сила на изпълнителенъ листъ, ако, въ продължение на 10 дни отъ получаването имъ, виновниятъ не ги обжалва

прѣдъ мировия съдия или окръжния съдъ, споредъ това, да ли сумата е по-малка, или по-голяма отъ 500 л.

Забѣлѣжка. Издаденитъ отъ мировия съдия, или окръжния съдъ присъди не подлѣжатъ на касационно обжалване на общо основание“.

Този членъ, слѣдъ измѣняването на чл. 19-й, се явява излишенъ и трѣбва да се заличи.

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Който е съгласенъ да се заличи отъ закона чл. 20-й, като излишенъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Заличава се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 21-й става 20-й. (Чете.)

„Чл. 20. Стойността на поврѣденитъ, или изваденитъ млади овоцни дървета, които не сж почнали да раждатъ, се опреждѣля само на основание числото на годинитъ, а именно за ябълкитъ и крушитъ до 10 години, а за останилитъ облагородени овоцни дървчета до 5 години включително, се смята за всѣко поврѣдено присадено дървче по 5 л. годишно, считая отъ годината на посаждането имъ на постоянно мѣсто.

За поврѣденитъ неприсадени орѣхови и кестенови дървчета до 10 години, черници, сливи и доброкачественни лѣшници, до 5 години включително, се смята по 2 л. годишно обезщетение.

Стойността на поврѣденитъ, или извадени по-стари отъ 10 години круши, ябълки, орѣхи и кестени и 5 години черници, сливи, доброкачественни лѣшници и други присадени дървета се опреждѣля възъ основание годинитъ приходи, които даватъ, помножени първитъ (ябълкитъ, крушитъ, орѣхитъ, кестенитъ) на 10, а вторитъ на 5 — числото на годинитъ, прѣзъ които притежателътъ на дървото се лишава отъ неговитъ приходи.

Поврѣдитъ на лозята и гюлицата се оценяватъ споредъ прихода и мѣстнитъ пазарни цѣни за тѣхъ“.

Този членъ комисиията прие безъ всѣкакво измѣнение.

Прѣдсѣдателъ: Ще се гласува. Моля ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 20-й тѣй, както го е приела комисиията и както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 22-й става 21-й. (Чете.)

„Чл. 21. Забранява се пуцането на всѣкакъвъ добитѣкъ въ продължение на цѣлата година въ земитъ, обрнати на овоцни разсадници или градини, лозя, гюлица и искусствени ливади.

Притежателитъ на добитѣка, освѣнъ поврѣдитъ, които заплащатъ, глобяватъ се за въ полза на общината за първъ пътъ по 1 л. за всѣки едѣръ добитѣкъ и по 50 ст. за дребенъ (овци, кози и свини). Ако пуцането на добитѣка въ задрѣтенитъ мѣста е направено умишлено, глобата се удвоява“.

Комисиията е приела този членъ безъ измѣнение.

Добри П. Вояджиевъ: Г-да народни прѣдставители! Въ законопроекта, именно въ чл. 21-й, се казва, че въ земитъ, обрнати на овоцни разсадници или градини, лозя, гюлица и искусствени ливади — което за първъ пътъ се

сръща — забранява се пушанието на всякакъв добитък въ продължение на цялата година. Азъ мисля, твърдъ цѣлосъобразно е да се тури и думата „бостани“; защото бивало е случаи, когато тия плодове се бержат много пжти по-късно, не само до 15-й Августъ, но и до 15-й Септември и по-късно.

Послѣ, правѣхъ бѣлѣжка да се прибави една нова алинея къмъ този членъ. Азъ казахъ нѣщо, въ своята допълнителна рѣчь при първото четение на този законопроектъ, за обичай, който съществува у нашитѣ селяни, именно, да пускатъ добитъка си въ началото на есенята, до паданнето на снѣгъ, безъ пазачъ и безъ контролъ, обичай, който носи названието салмалжкѣ. Прѣдлагамъ да се прибави една нова алинея къмъ чл. 21-й, съ таково съдържание. „Общинскитѣ кметове, които позволяватъ пушанието прѣзъ есенята на паша едъръ рогатъ добитъкъ безъ пазачъ или пастирь, подлѣжатъ на глоба, прѣдвидена въ чл. 13-й отъ настоящия законъ“. Азъ ви увѣрявамъ, че при съществуването на този обичай, каквито мѣрки и да се взиматъ, въ продължение на два-три мѣсеца като ходи добитъкътъ, колкото фидани и присадени дръвчета има, не ще бждѣтъ запазени, а ще бждѣтъ поврѣдени прѣзъ туй врѣме.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣсѣдателътъ г-нъ Георги Губидѣльниковъ.)

Прѣдсѣдателотвующий Георги Губидѣльниковъ: Г-нъ Златаровъ има думата.

Христо Златаровъ: Г-да прѣдставители! И азъ ще поддрѣжѣхъ мнѣнието на Сливенския народенъ прѣдставителъ, г-на Вояджиева, да се вземѣтъ мѣрки и за запазването на бостанитѣ. Не знамъ да ли има другагѣ, но както е известно, този родъ овощия твърдѣ много вирѣтъ по насъ. Има нѣколко вида такива овощия, особено има пжпеша, които на всякъгѣ ги нѣма, но които по нашитѣ мѣста на скоро се въведоуж и се сѣжѣтъ тогазъ, когато тѣ по другитѣ бостани зрѣжѣтъ, бержатъ се, а тѣ се сѣжѣтъ по-късно, за да узрѣжѣтъ прѣзъ Септември и Октомври, и като се обержатъ, тѣ тражѣтъ прѣзъ цѣлата година. По своя вкусъ и ароматъ тѣ не отстъпватъ въ нищо, нито на гроздето, нито на плодетѣ отъ други дръвета. Има единъ видъ Узунъ-Кюпрюлийски кауни, които, мнозина отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж вкусили, знажѣтъ ги какви сж, и които съ вагони се товарятъ и откарватъ въ Цариградъ и въ Пловдивъ. Има, послѣ, другъ единъ видъ пжпешъ, нарѣченъ Маница, който въ началото е зеленъ, но като се обере, остава се на едно мѣсто, да стои на отворено поле, и послѣ става жълтъ като сминъ, и такъвъ дѣхъ и вкусъ има, щото рѣдко се сръща друго овощие, което да дава такъвъ вкусъ. Единъ милионеръ американецъ дава едно обявление, като казва, че дава единъ милионъ долари на този земеделецъ, който сполучи да завѣди пжпеша отъ естество да тражѣтъ цѣла зима. Случило се, че въ манастира Саята-Кловъ успѣли въ това и той взималъ възнаграждението. Сега, когато другѣтъ по свѣта на този артикулъ хората гледатъ така и когато и по нашитѣ мѣста този

видъ овощие може прѣкрасно да вирѣе и да бжде като една храна, особено въ настоящитѣ години, когато липсва гроздето, азъ мисля, добръ е да се турѣтъ въ този законъ подъ покровителство и бостанитѣ. И съ това ще се вземѣтъ мѣрки, да се погрѣчи на лошия обичай на нашето население да пуца своя добитъкъ още прѣзъ мѣсецитѣ Августъ и Септември, а отъ друга страна ще се приучи на редъ, ще се научи да пазя чуждитѣ имущества, за да се отървемъ отъ общото зло, което се нарича бошлукъ.

Христо П. Славейковъ: Г-да народни прѣдставители! И азъ съмъ любитель на пжпешитѣ, особено каквито ги прѣдставихъ; но ако отидѣтъ въ този пжтъ, който ни се прѣдлага, ще дойдемъ да отнемемъ възможността на всички, които иматъ добитъкъ, да намѣрѣтъ мѣсто, гдѣто да го пасѣтъ. Азъ мисля, че нѣма опасностъ за пжпешитѣ, понеже тѣ се намѣрватъ всекога подъ надзора на известни пазачи. Тѣ сж распрѣснжти; тѣ сж ниви, които се сѣжѣтъ съ дини и пжпеша, врѣмешно, и вънъ отъ това, тѣ сж распрѣснжти, не сж на едно мѣсто, за да има опасностъ отъ пушание на добитъкъ. При тѣхъ всекога има надзоръ отъ страна на стопанина, и не ще съмнѣние, че ако самичѣкъ стопанинътъ не може да гарантира чрѣзъ своя надзоръ запазването имъ, прѣди да се обержатъ овощията и то въ едно малко мѣсто, въ такъвъ случай нѣма защо и законъ да ги покровителствува. Така щото, това прѣдложение, да се впишѣтъ въ закона и бостанитѣ, ми се вижда за неприемливо. Другъ е въпросътъ за онѣзи овощия, които се прѣдвигатъ въ законопроекта, понеже тѣ сж на едно и сжщо мѣсто, заематъ голѣми пространства, и, ако едно лозье или градина бжде по-напрѣдъ обрана, естествено е, като пуснатъ добитъка, другитѣ ще пострадатъ. Вънъ отъ това, надзорътъ на лозята и градинитѣ е по-мжченъ. Тамъ има общински надзоръ, та затова и покровителството на закона се изисква въ такъвъ случай.

Относително забѣлѣжката, която се прѣдложи отъ страна на г-на Вояджиева, ми се вижда неприемлива, защото законътъ се отнася до съвсѣмъ други прѣдмети, а забѣлѣжката, която иска да се внесе, е чисто едно наказателно распорѣждане по едни прѣстѣпления отъ криминаленъ характеръ. И заради това има наказание, турено въ закона, че който пуца добитъкъ въ забранено мѣсто, противъ волята на стопанина, се наказва на това и това. Така че, и тази забѣлѣжка намѣрвамъ за неумѣстна.

Христо Гендовичъ: Г-да прѣдставители! Позволете ми да се не съгласяжъ съ прѣдговорившия, който прѣдлага да се прибави една алинея къмъ чл. 21-й, като каза да се прибави и думата „бостани“. Азъ съжалявамъ, защо не кажѣтъ и нивитѣ. Азъ разбирамъ да се правѣтъ такива нѣща, ама ако се намѣрвахме нѣидѣ въ Европа, въ Австрия и Германия, гдѣто хората сж научени да държѣтъ добитъка си на рѣцѣ да пасе. Но у насъ, колкото и да имаме добитъкъ, пакъ има и гдѣ да пасе. Ако принемѣтъ това, което прѣдлага г-нъ Вояджиевъ, ще трѣбва да задѣлжимъ всекъ единъ да излиза далечъ вънъ съ добитъка си и да го държи на едекъ, и да отиде на такива мѣста

далеч по часове, гдѣто съ крушумъ да го мѣришъ, да не може да го намѣришъ.

Не му е мѣстото тукъ за бостанитѣ, защото другъ може да излѣзе да каже и за нивитѣ. Бостанитѣ си иматъ пазачи. Ако иска г-нъ Златаровъ да имаме нѣкакви си искусствени американски пжпеш и кауни, които не за първъ път виждаме — азъ ги знамъ, че сж Узунъ-Кюпрю-лийски кауни — то добръ; но и тѣ си иматъ своитѣ пазачи, и когато приближишъ до бостана, безъ да си влѣзълъ, викатъ ти единъ часъ отъ далечъ да не приближишъ. Защо сега да виѣстваме такова нѣщо въ закона, когато отъ памти-вѣка сжествува туй правило, че който има бостанъ туря си и пазачъ, пждаръ? Заради това, да се не тури, щото бостанитѣ да се пазятъ съ законъ. Това ще бѣде смѣнно; ще се смѣятъ съ насъ хората. Това може да стане само въ Европа. Става, ама ако се намираме въ Австрия и Германия, гдѣто на едѣци единъ човѣкъ или слуга държи двѣ крави по нивитѣ да пасятъ. Но у насъ такова нѣщо нѣма и не сжествува. Може би, подиръ вѣкъ или два и повече вѣка да стане. Ако българскиятъ народъ стане 15 милиона, тогазъ, разбирамъ, може да се направи на едѣци да държатъ стопанитѣ добитѣка си. Но у насъ е обичай, че щомъ се обержатъ бостанитѣ, пуцатъ си хората добитѣка да се иснасе трѣвата. Така щото, не е мѣстото въ чл. 21-й да се тури това нѣщо. Или само да кажатъ хората, че правимъ законъ, когато ние не се намѣрваме въ Австрия или Германия. Заради туй, да се приеме чл. 21-й, както е приетъ отъ комисията.

Вѣлко Нейчовъ: Въ нѣкои отношения ще да съмъ принуденъ *volens-nolens* — повечето *nolens* — да потвърдижъ мнѣнието на г-на Гендовича. Ето какъ. Ние, съ многото запрѣщения, които ще да изрѣчемъ за пуцание жива стока въ частни имущества, ще забранимъ или ще направимъ невъзможно отъ кошши до кошши да си правятъ взаимни отстъпки — да може да си пуцатъ стоката прѣзъ своитѣ имущества. Азъ мислѣхъ, г-да, че и безъ такова законодателно положение всѣки сайбия, всѣки притежателъ на лозье, всѣки притежателъ на градина съ овошки, градина съ пжпеш или съ зарзаватъ, има правото, когато нѣкой му направи пакостъ, да рекламира и да иска удовлетворение, да иска защита на интереситѣ си. Общото законодателно положение е, че всѣка врѣда, или всѣки уврѣденъ интересъ трѣбва да бѣде защитенъ, трѣбва да бѣде удовлетворенъ. Азъ често пкти съмъ ималъ случай да минжъ прѣзъ Вакарелскитѣ баири и — не можъ да кажъ въ коя махала, но мислѣхъ въ всичкитѣ махали — прасцитѣ сж вързани съ вѣжа около колибата и едно момче стои та ги варди, та ги чува да не отиватъ да ровятъ чуждитѣ градини. Това значи, че и безъ законодателство много хора сж разбрали, че трѣбва да си чуватъ градинитѣ и засаденитѣ мѣста. Прочее, азъ не съмъ противъ строгостта, която искате да се изрѣче за всѣко поврѣждане на посѣвитѣ, на дрѣвчетата, които се прѣдвиздатъ тукъ. Напротивъ, азъ съмъ дори за по-голъма строгостъ. И онзи день, когато се приемаше законопроектътъ по принципъ, мислѣхъ, че казахъ нѣщо, което

мене не ми се вижда вѣнъ отъ това, което ще трѣбва да направимъ, за да защитимъ нашитѣ градини, да защитимъ усилията, които прави нашето население за подобръние своето благосѣстояние, чрѣзъ засаждане, ако щете, и на овошни дрѣвета. Азъ даже искахъ да се въведе въ нашето законодателство, че когато нѣкой завари нѣкого въ нивата си, въ градината си, или въ лозьето си, макаръ незаградени съ тѣлъ, че му бере лозьето или боба, хиятъ да му не мисли — да му тегли пушка. Азъ съмъ толкова вискателенъ въ това отношение, защото онзи, който не ходи по карищата, който не ходи по колибитѣ, само той не знае какви пакости се правятъ, само той не знае, че хората не смѣятъ да си посѣдятъ нѣщо, защото не могатъ да го очуватъ. Така щото, азъ не съмъ противъ тѣзи строгости, само да не би да стѣснимъ възможността, щото комшинитѣ да не могатъ, по взаимни отстъпки, да пуцатъ стоката си прѣзъ своитѣ имоти.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, намирамъ за излишно да се вписва въ закона забѣлжката, която се прави отъ г-на Бояджиева, именно забѣлжката за салмалжцитѣ, защото въ закона се прѣдвизда забраняване на свободното пуцание на добитѣка. Прѣдъ видъ тоже на излишностъ, азъ не съмъ съгласенъ да се тури въ закона „и бостанитѣ“, защото бостанитѣ, обыкновенно, до гдѣто се обержатъ, се всѣкога пазятъ и за всѣко нарушение хората правятъ своитѣ оплаквания тамъ, гдѣто трѣбва. Въ всѣки случай, азъ се придържамъ къмъ редакцията тѣй, както е въ законопроекта и както е приета отъ комисията. (Гласове: Прието!)

Прѣдседателствующий Георги Губидѣлниковъ: Ще се гласува Има прѣдложение отъ г-на Бояджиева, поддържано отъ г-на Златарова, въ смисълъ: къмъ първата алинея на чл. 22-й, който става чл. 21-й, да се прибавятъ думитѣ „и бостанитѣ“, и да се прибави една отдѣлна алинея съ слѣдующето съдържание: „Общинскитѣ кметове, които позволяватъ пуцанието прѣзъ есенъта на паша, безъ настиръ или пазачъ, едриятъ рогатъ добитѣкъ, подлѣжатъ на глоба, прѣдвидена въ чл. 13-й отъ настоящия законъ“. Обаче, съгласно заведения редъ, най-напрѣдъ ще положжъ на гласуване чл. 22-й, който става чл. 21-й, тѣй, както е приетъ отъ комисията, и моляжъ онѣзи г-да прѣдставители, които приематъ съдържанието на чл. 22-й, който става чл. 21-й, тѣй, както се докладва отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 23-й става чл. 22-й. (Чете.)

„Чл. 22. Поврѣдитѣ на овошнитѣ дрѣвчета, лозята, голицата и искусствениитѣ ливади, както и на произведенията имъ, нанесени отъ малолѣтни, се заплащатъ отъ тѣхнитѣ родители, настойници или господари; ако загубитѣ сж причинени отъ добитѣкъ, тѣ се заплащатъ отъ стопанина имъ. Въ случай, че животнитѣ сж притежание на повече стопани, всички отговарятъ съразжрно съ вида, числото и възрастта на добитѣка.

Хванхтият на мѣстонарушението добитѣкъ, пждаринѣтъ откарва въ общинското управление, за да се узнахѣтъ неговитѣ притежатели“.

Комисията прие този членъ съ измѣнение: „числото и видѣтъ на добитѣкъ“, намѣсто „възрастта на добитѣкъ“.

Иванъ М. Лилевъ: Съ тази поправка, която фигурира въ доклада на комисията, думата „видѣтъ“ се повтаря два пжти и азъ мислѣхъ, че по-добрѣ ще стане, ако се приеме така: Да се заличхѣтъ отъ послѣдната фраза на първата алинея на чл. 23-й, който става чл. 22-й, думитѣ „и възрастта“ и тогазъ ще стане така: „Въ случай, че животинитѣ сж притежание на повече стопани, всички отговарятъ съразмѣрно съ вида и числото на добитѣкъ“.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Съгласенъ съмъ, защото, дѣйствиелно, думата „видѣтъ“ се повтаря два пжти.

Министръ Константинъ Величковъ: Азъ бихъ молилъ Събранието да приеме този членъ тѣй, както е прѣдставенъ въ законопроекта, т. е. да си останхѣтъ думитѣ „и възрастта“, защото загубитѣ, причинени отъ добитѣкъ, не сж еднакви, когато тѣ сж направени отъ възрастенъ добитѣкъ и когато сж направени отъ малки добичета, отъ добичета на извѣстна млада възраст, и мислѣхъ, че като се оцѣняватъ поврѣдитѣ не ще бжде злѣ да се има прѣдъ видъ и възрастта. (Гласове: Прието!)

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Съгласенъ съмъ.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще положжъ на гласуване чл. 23-й, който става чл. 22-й, съ сжщата редакция, въ каквата е прѣдставенъ отъ г-на министра, прѣдъ видъ на това още, че и г-нъ докладчикътъ се съгласява. (Христо Теодоровъ: Едно обяснение, г-не прѣдсѣдателю!) — Г-нъ Теодоровъ има думата.

Христо Теодоровъ: Въ този членъ, като се казва „видѣтъ и числото“, не се казва по кой начинъ ще се опрѣдѣля възрастта. И тогазъ на петъ телета и петъ волове колко пари ще вземете? Щомъ не се опрѣдѣля обезщетението въ зависимостъ отъ каква възраст на горѣ ще се иска, азъ мислѣхъ, че нѣма нужда да се казва „и възрастта“.

Министръ Константинъ Величковъ: Опѣзи, които ще опрѣдѣлятъ загубата, ще намалхѣтъ просто, съразмѣрно съ възрастта, и глобата, като иматъ прѣдъ видъ, че едно малко добиче не може да направи такава загуба, каквата може да направи едно голѣмо.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: И азъ ще допълнжъ това нѣщо. Може добичетата, макаръ рогати, ако сж малки, да ги приравнхѣтъ съ овцетѣ, та да се не плаща и за тѣхъ това, което ще се плаща за голѣми рогатѣ добитѣкъ. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Прочее, полагамъ на гласуване чл. 23-й, който става чл. 22-й, тѣй, както е прѣдставенъ въ законопроекта, т. е. съ оставяне думитѣ „и възрастта“. Молихъ ония г-да прѣдставители, които приематъ съдържанието на чл. 22-й тѣй, както е прѣдставенъ въ законопроекта, да си вдигнхѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се както е въ законопроекта.

Ганчо Гаврийловъ: Чл. 24-й става чл. 23-й. (Чете.)

„Чл. 23. Притежателитѣ на овошци и черничеви дървета, лозя, гюлища и искусствени ливади, така сжщо иматъ право, когато завархѣтъ добитѣкъ на мѣстонарушението, да го хванхѣтъ и откаратъ въ общинското управление за узнавание на неговитѣ притежатели“.

Този членъ се прие безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Който приема чл. 24-й, който става чл. 23-й, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 25-й става чл. 24-й. (Чете.)

„Чл. 24. Показанията на лицата, натоварени съ пазение на лозята, овошнитѣ и черничеви градини, гюлищата и искусствени ливади, се считатъ прѣдъ всичкитѣ сждилища за достовѣрни; затова на тази длѣжностъ се назначаватъ само лица, които отговарятъ на слѣдующитѣ условия:

- а) да сж грамотни;
- б) да не сж по-млади отъ 21 и по-стари отъ 50 години;
- в) да не сж осжждани за каквото и да било прѣстѣпление, и
- г) да се ползуватъ съ добро име между населението и да не сж пияници или съ нѣкои други пороци.

Всичкитѣ лица, които се назначаватъ за пазачи на лозята, овошнитѣ градини и пр., носхѣтъ установена униформа, и прѣди встѣпванието имъ въ длѣжностъ, полагатъ клетва, че ще изпълняватъ съвѣстно възложената имъ работа“.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема пакъ прѣдсѣдательтъ Д-ръ Георги Янколовъ.)

Христо Касабовъ: Г-да народни прѣдставители! Порано, както чухте, ние приехме, че ще се назначаватъ извѣстни пазачи, пждари и пр. отъ общинската власть; но срѣща се затруднение, както въразихъ нѣкои отъ г-да депутатитѣ, че има хора, които ще заявхѣтъ: „ние не приемаме този пждаръ“. Случай е сега, когато се изискватъ тия качества за назначаванието на единъ пждаръ, „да е непороченъ въ нищо“, да попитамъ: какво става съ онова право — да се избиратъ пждаритѣ по обичай — гдѣто отъ извѣстенъ районъ, гдѣто има лозя, явяватъ се 50 души и казватъ: „ние искаме за пждаръ еди-кого-си, а не този, когото ни прѣдлагате“ и този, когото искатъ, не притежава тѣзи качества, които прѣдвижда законопроектътъ? Въ случая излиза едно стѣлкновение между закона и властта, и членътъ става неприспособенъ. Затова, мислѣхъ, че тия качества, които се изискватъ, сж излишни и да не се искатъ. Първо, че качества на човѣка не можхѣтъ да се опрѣдѣлхѣтъ съ законъ, освѣнъ прѣдъ сжда, когато стане нужда. Единъ пждаринъ може да бжде много честенъ, но въ 24 часа да направи такива прѣстѣпления, щото да се намѣри въ тюрьмата. Това едно. Второ; градскитѣ и селскитѣ власти ще срѣнхѣтъ прѣпятствия въ назначаванието на тѣзи пазачи и не ще можхѣтъ да приложхѣтъ члена, както е въ закона. Просто, да се остави правото на общинската власть да назначава пждаритѣ съ съгласието на лицата, които оспорватъ правото на кмета да назначава той пждаритѣ. Така щото, първата, втората и третата алинеи да се исхвърлхѣтъ. Това е моето мнѣние.

Иванъ М. Лиловъ: Въ последната алинея на чл. 25-й, който става сега 24-й, подиръ думитѣ „носѣтъ установената униформа“, азъ предлагамъ да се прибави още „и оржие“, за да могатъ да вдѣхвватъ страхъ. И тъй, по моето предложение, ако Народното Събрание го приеме, тази последна алинея на чл. 24-й ще стане, както слѣдва: „Всички лица, които се назначаватъ за пазачи на лозята, овошнитѣ градини и пр., носѣтъ установената униформа и оржие, и прѣди встъпването имъ въ длъжностъ, полагатъ клетва, че ще изпълняватъ съвѣстно възложената имъ работа“.

Азъ не се съмнявамъ, че г-нѣ министрътъ, както и г-нѣ докладчикътъ, ще се съгласятъ на тази прибавка.

Стефанъ Ивановъ: Щѣхъ да забѣлжжъ, че това „да сж грамотни“, въ първия пунктъ, ми се чини, една ли ще може да се приспособи; защото, ако за градищата не се намиратъ грамотни пждари, едва ли ще се намѣрижтъ такива за селата. Прѣдлагамъ да се измѣни така: „по възможностъ грамотни“.

Колкото се отнася до предложението пждаритѣ да носѣтъ и оржие, азъ не мога да се съглася, защото самиятъ Законъ за лова забранява това.

Георги Н. Юруковъ: Г-да народни прѣдставители! Ще ви помоля първата алинея на чл. 24-й да се изхвърли, защото тя е повече мотивъ на закона, отъ колкото законъ, и освѣнъ туй, ми се виждатъ нѣкои работи въ тази статия несъобразни и противорѣчущи на общитѣ закони. Казва се, че на лицата, които сж назначени да пазятъ лозята, показанията били достовѣрни прѣдъ сѣдилището. Съ това не знамъ какво иска да каже законопроектътъ. Ако се мисли, че актоветѣ, които ще издаватъ пждаритѣ, ще се считатъ за достовѣрни, това го разбирамъ, и трѣбва тогава да се каже, че „актоветѣ“, а не „показанията“; а ако се разбира показанията, то е излишно, защото показанията на всѣки свидѣтель сж приемливи, ако тѣ не си противорѣжтъ. Затова, прѣдлагамъ да се приеме слѣдующата редакция за първата алинея: „Лицата, които се назначаватъ за пазачи на лозята и пр., трѣбва да отговарятъ на слѣдующитѣ условия“:

Жеко Ив. Жековъ: Г-да народни прѣдставители! Редакцията на първата алинея отъ този членъ трѣбва да се измѣни така, както прѣдлага г-нѣ прѣдговорившиятъ, защото показанията на лицата, които пазятъ лозята, градинитѣ и пр., естествено е, че ще се считатъ прѣдъ сѣдилищата за достовѣрни, когато не противорѣжтъ на показанията на другитѣ лица, които сж подписали акта. Актоветѣ за таква нарушения ще се считатъ прѣдъ сѣдилищата за достовѣрни до тогава, до когато не се докаже противното. Следователно, редакцията на първата алинея трѣбва да бѣде такава, каквато ъхъ прѣдлага г-нѣ Юруковъ — „Лицата, които се назначаватъ да пазятъ и т. н., трѣбва да отговарятъ на слѣдующитѣ условия“:

Относително предложението да се изхвърли пунктътъ „да сж грамотни“, не съмъ съгласенъ, защото общеприетото понятие за грамотностъ е това: лицето да знае да си под-

пише името. Доста е да знае да си подпише името и лицето ще се счита грамотно.

Относително бѣлжката на многоуважаемия Лиловъ, да се прибави послѣ фразата „носѣтъ установената униформа“ и „и оржие“, ще кажжъ, че и тя е неприемлива, защото противорѣчи на Закона за лова. Тѣй щото, да се не приема.

Василь Ив. Димчевъ: Г-да прѣдставители! По тоя членъ, за първата алинея, поддържамъ исказаното отъ г. г. Юрукова и Жекова, защото е доста основателно мнѣнието, че не можемъ да направимъ съ законъ да се считатъ за достовѣрни показанията на нѣкои лица, явивши се като свидѣтели прѣдъ сѣдилищата. Много умѣстно бѣше при този членъ, който опрѣдѣляше какъ ще се констатира загубитѣ чрѣзъ комисия, която ще състави протоколъ, актъ и пр., да кажемъ, че тия протоколи и актове се считатъ за достовѣрни до тогава, до когато не се докаже противното. Но да се приеме сега чл. 24-й, както е въ проекта, щото показанията на извѣстни лица да се считатъ за достовѣрни; да се заржча на сѣдитѣ, че трѣбва да вѣрватъ на показанията на тия хора, това ще бѣде аномалия, защото отъ друга страна има общо начало въ правораздаването, че сѣдитѣ приематъ или не за достовѣрни показанията на свидѣтелитѣ и опрѣдѣлятъ тѣхната сила по своето убѣждение, основано на впечатлѣнията, които тѣ въсприскатъ отъ тия показания, съобразявани съ фактитѣ. Сега ние да отидемъ да имъ кажемъ съ законъ, че на показанията на пждаритѣ трѣбва да вѣрватъ, защото тѣ сж дали клетва, ще бѣде една грѣшка отъ наша страна. Така щото, азъ мисля, че текстътъ, който прѣдложи г-нѣ Юруковъ, е повече отъ приемливъ и нѣма защо да се не приеме така.

Намѣрвамъ още, че трѣбва да се изхвърлижтъ въ буква г думитѣ „и да не сж нияници или съ други нѣкои пороци“, защото туриме излишни думи въ закона и го правимъ повече казуистиченъ. Законътъ, когато е общъ, е по-добъръ, отъ колкото когато е прѣтрупанъ съ подробности. Туй въ буква г като е казано: „да се ползватъ съ добро име между населението“, то е достатъчно и нѣма нужда отъ толкова други поменения.

Така сжщо, ми се струва, че не трѣбва и въ последната алинея да се прѣдвижа, щото при встъпването въ длъжностъ пждаритѣ трѣбва да полагатъ клетва. Ми се чини, че съ това много голѣма важностъ даваме на пждаритѣ. Най-напрѣдъ, макаръ че изискваме извѣстни качества отъ пждаритѣ, трѣбва да знаемъ какви лица взематъ тия длъжности и каква стойностъ ще има за тѣхъ полагането на клетвата. Разбирамъ азъ, че на авторитѣ на законопроекта се е внушила идеята да изискватъ отъ пждаритѣ да полагатъ клетва при встъпването си въ длъжностъ, защото тѣ въ сжщия членъ сж прѣдвидѣли и това, че показанията на сжщитѣ пждари ще се считатъ за достовѣрни прѣдъ сѣдилищата. Тѣ сж мислили, че щомъ даватъ клетва, то тѣхнитѣ показания ще се считатъ за достовѣрни, или като приематъ въ закона, че показанията на тия лица ще се считатъ за достовѣрни, то трѣбвало е да турятъ едно задължение — да полагатъ клетва. Но показанията на

тии лица, даже да полагат клетва при встъпване въ длъжност, когато сж явяватъ въ сѣдилищата, пакъ изъ позво ще даватъ, защото има общо положение, че лица, които сж агенти на властѣта, когато се явяватъ въ сѣдилищата, тѣ се считатъ на общо основание свидѣтели, както и другитѣ свидѣтели. Тѣй щото, ако мислимъ, че съ това условие, което налагаме на лицата, които ще ставатъ пѣдари, да полагатъ клетва, ние ще ги направимъ по акуратни за запазване интереситѣ на хората, съ това условие нѣма да се постигне цѣльта. За туй, когато отъ едно нѣщо практически нѣма полза, нѣма защо да отрупваме закона съ него. По тия причини прѣдлагамъ: първата алинея на чл. 24-й да се приеме, както е редактирана отъ г-на Юркова; въ буква а да се изхвърлятъ думитѣ: „и да не сж пияници или съ други нѣкои пороци“, а въ послѣдната алинея двата послѣдни реда, относително полаганieto на клетва, сжщо да се отхвърлятъ.

Вѣлко Нейчовъ: Г-да! Трѣбва да се попитае най-на- прѣдъ да ли сж известни закоположения, именно опѣзи, които се внасятъ тукъ въ настоящи законопроектъ, за да запа- зимъ овошнитѣ посади, лозя и всички таква противъ слу- чайното опустошение отъ пакосници, да ли дѣйствително гонимъ такава цѣль, и ако дѣйствително ѣ гонимъ, трѣбва да намѣримъ срѣдствата, съ които можемъ да достигнемъ това. Пословицата казва: „който иска цѣльта, иска и срѣдствата“. Кава се, че пѣдаритѣ, напр., не трѣбвало да бждѣтъ грамотни, въ извѣстна смисълъ на думата, гдѣто да могатъ не само да расписватъ името си, а да могатъ да съставятъ извѣстни актове, въ границитѣ на тѣхната длъжностъ; не трѣбвали били тия подробности, а трѣбвало да знайтъ само името си да подпишѣтъ. Азъ не искамъ само това. Азъ не раз- бирамъ единъ пѣдаринъ да знае само името си да под- пише, а искамъ отъ него, когато ще констатира единъ деликтъ, трѣбва да го констатира въ минутата, за да може да се даде вѣра на неговитѣ показания прѣдъ сѣда. За- щото, ако единъ пѣдаринъ, билъ той горски, билъ той за овошни градини и лозя, ако той, когато улови прѣстѣпника, не констатира на минутата единъ деликтъ, той послѣ може да измисли нѣщо друго отъ това, което е било първо- начално. Така щото, азъ не разбирамъ единъ пѣдаринъ на овошки или гори, да си записва само името, а трѣбва да знае да състави, въ случай на нѣжда, единъ актъ.

Отъ друга страна, г-да, да кажемъ, че пѣдаритѣ, било горски, било тия на всички други имоти държавни, обществени или частни, пазението на които имъ е повѣрено, трѣбва непрѣмѣнно прѣдъ сѣда да даватъ клетва, макаръ че сж давали при встъпване въ своята служба — азъ не раз- бирамъ така. Единъ пѣдаринъ се снатра като изпълнителъ, като блюстителъ на изпълнението на единъ законъ. Какъ може да се дава вѣра на неговитѣ показания, или актове, ако не е далъ клетва? Ама ще кажете: той ще даде клетва, ама ще бжде човѣкъ неграмотенъ, нечестенъ и ще прѣ- стѣпни клетвата. Толкова по-злѣ за обществото, на което ще пострадатъ интереситѣ, именно онии най-голѣми, най- драгоцѣнни, които се касатъ до имота. Не разбирамъ, ние, които притѣжаваме да законополагаме, за да чуваме

имотитѣ на хората на кѣра, какъ можемъ да ги чуваме, когато единъ пѣдаринъ не подлѣжи на освобождение отъ клетва, като се задоволи сѣдилището само съ неговитѣ по- казания, когато е изпълнявалъ службата, бато е конста- тиралъ единъ деликтъ? Да подложимъ пѣдаритѣ, било горски, било на други имоти, на общитѣ правила; да кажемъ, че трѣбва и тѣхнитѣ показания да бждѣтъ формулирани прѣдъ единъ сѣдъ и да бждѣтъ оспоряеми по всичкитѣ пѣтица на закона; значи, да не направимъ нищо съ закона, който искаме ние да очува овошкитѣ отъ истрѣбление. Кой отъ насъ не е констатиралъ въ нивата, градината и дома си опустошения на овошки и при това съ отчаяние на душата си не отива въ сѣдилището, защото, до като се свърши работата, може много пѣти да ги искърпѣтъ и да оскубѣтъ и прѣчкитѣ. Азъ не разбирамъ таква законодателство, което по тия начинъ иска да улесни населението, да се сдобие съ единъ елементъ на благосъстояние. Азъ разбирамъ, че пѣдаритѣ, които и да сж тѣ, трѣбва непрѣмѣнно тѣхнитѣ показания да бждѣтъ доказателствени — *non plus ultra* — когато противното не е доказано. По тия актове, на пѣда- ритѣ само единъ пѣтъ може да бжде отворенъ и той е пѣтътъ, за улгавно прѣслѣждане и само за фалшиви актове. Друго пазение не разбирамъ на имотитѣ на хората. Така раз- бирамъ азъ и рѣкопѣлѣжъ на автора на законопроекта, че е турилъ таква нѣщо въ тоя проектъ.

Жеко Ив. Жековъ: Нѣкои отъ г-да ораторитѣ ка- захъ, че както се приемалъ чл. 25-й, който става чл. 24-й се изисквало, щото пѣдаритѣ да дава клетва, за че ще дава достовѣрни показания. Азъ мислѣ, че не за това се изисква клетва, а че ще изпълнява добросъвѣстно длъжността си, — нѣщо, което се прѣдвѣжда и въ други закони, като напр. въ Закона за горитѣ. За това се изисква клетва, а не за друго.

Относително думитѣ: „да не сж пияници или съ други нѣкои пороци“, мислѣ, че е достатѣчно да се приеме „да се ползватъ съ добро име“, защото щомъ се каже: да се ползватъ съ добро име, ще бжде достатѣчно. Инакъ членътъ ще бжде много казуистиченъ.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Г-да прѣдставители! Както се вижда, въ редакцията на чл. 25-й, който става 24-й, тѣй както е прѣдставена въ законопроекта и както се прие отъ комисията, се прѣдвѣждатъ, тѣй да се каже, извѣстни строгости, извѣстенъ цензъ за лицата, които ще ставатъ пазачи на овошни градини, лозя и т. н. Ако тая редакция се остави отъ комисията така, както е въ проекта, тя се остави на основание съображението, което и г-нъ Нейчовъ приема, като се даде по-голѣмо значение на тия хора, които се заематъ съ пазението на овошни гра- дини. Именно за това се прѣдвидѣ цензътъ да бждѣтъ пѣдаритѣ грамотни, та да могатъ да съставятъ извѣстни актове, които ще да се прѣдставятъ въ сѣдилищата. Като се пмаше прѣдъ видъ, щото тѣхнитѣ показания да иматъ особенно значение прѣдъ сѣдилищата, комисията при редак- цията тѣй, както е въ проекта, и за това такивато хора, пѣдаритѣ, дѣйствително трѣбва да даватъ клетва. Сега, понеже нѣкои г-да излизатъ тукъ да твърдѣтъ, че показа-

нията на такива пазачи нѣма да иматъ нѣкакво особено значение прѣдъ сѣдилищата, макаръ и да искаме чрѣзъ този законъ да имъ дадемъ такова, като се подведатъ подъ клетва, понеже въ сѣда всѣко показание, давано по углавно прѣстѣпление, трѣбва да се удостовѣри съ клетва, а пъкъ по сегашното законоположение, макаръ и да прѣдвидѣта такава, при вѣтѣпване въ длъжностъ на пѣдари, сѣдѣтъ нѣма да се ръководи отъ неговитѣ показания, безъ да се съобрази съ постановленията на общия законъ за доказателствата, тогава, разбира се, по-добрѣ е да стане това измѣнение, което се прѣдложи отъ г-на Юркова, поддържано отъ други нѣколко души. Но ако мислимъ, да създадемъ едно особено законоположение за това нѣщо — за пазение овшнитѣ градини — тогава азъ мислѣ, че трѣбва да се придържаме къмъ редакцията на законопроекта. За себе си, именно, не като докладчикъ на комисията, азъ казвамъ, че гледамъ на тоя въпросъ така, както г-нъ Нейчовъ гледа. (Георги Н. Юрковъ: Не тъй! Тѣ ще даватъ клетва, че ще служатъ честно!) Ама по духа на закона, тѣхнитѣ показания ще иматъ значение, защото ще се забѣлѣтъ, че сѣ длъжни да служатъ честно и да говорятъ само истината. Ако това не е тъй, тогава ни се налага да направимъ измѣнение въ редакцията на тоя членъ.

Министръ Константинъ Величковъ: Азъ бихъ молилъ Народното Собрание да приеме члена, както е въ проекта, съ едно малко измѣнение. На мѣсто думитѣ: „показаніята на лицата“... и пр., които стоѣтъ въ началото на чл. 25-й, да се каже: „актоветѣ, съставени отъ лицата, натоварени съ пазение на лозята“... и т. н.

Георги Н. Юрковъ: Извинете, г-не министре, че Ви прѣсичамъ думата. Тукъ се отнася до тѣхнитѣ показания, а за актоветѣ е казано по-напрѣдъ!

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: То е за актоветѣ, които се касаѣтъ за констатиране на поврѣдитѣ. Това е въ чл. 19-й.

Министръ Константинъ Величковъ: И щомъ остане това, тогава се съгласявамъ да се исхвърлятъ послѣднитѣ думи отъ буква г, а именно: „и да не сѣ пияници или съ други нѣкои пороци“.

Съгласявамъ се и съ бѣлѣжката на г-на Лилова, да се прибави и думата „орѣжие“, но не ловджийско, защото въ много случаи невъзможно ще бѣде пѣдаритѣ да изпълнятъ длъжността си, ако не носятъ орѣжие; тѣ ще бѣдѣтъ изложени на опасностъ, ако не носѣтъ такова.

Стефанъ Ивановъ: Моля г-на министра да се съгласи, щото и втората алинея да се измѣни, както казахъ, а именно: „по възможностъ да сѣ грамотни“. Това е нужно да стане, защото въ селата ще да се срѣщне затруднение при прилагането на закона.

Жеко Ив. Жековъ: Поправката на г-на министра трѣбва да се помѣсти слѣдъ втората алинея на чл. 26-й, гдѣто е казано за съставяне на актоветѣ. Тамъ му е мѣстото и не трѣбва да смѣваме едно положение съ друго.

Колкото за орѣжие, ако не е ловджийско, може да се приеме.

Прѣдседателъ: Пристѣпваме къмъ гласуване, но прѣди това ще кажъ какви прѣдложения има да сѣ направени по тоя членъ. Комисията прѣдлага да се приеме чл. 25-й, който става 24-й, както е въ проекта. Има прѣдложение отъ г-на Георги Н. Юрковъ, да се махне думата „показаніята“ и да се каже „актоветѣ“; има прѣдложение отъ г-на Лилова, да се прибави и думата „орѣжие“; има прѣдложение отъ г-на Стефана Ивановъ, въ буква а, да се каже „да сѣ по възможностъ грамотни“; има прѣдложение отъ г-на Димчева, да се исхвърлятъ отъ буква г думитѣ „и да не сѣ пияници или съ други нѣкои пороци“, и най-послѣ, има и друго прѣдложение отъ г-на Министра на Търговията и Земледѣлието, който се съгласява, вмѣсто думитѣ „показаніята на лицата“, да се каже „актоветѣ, съставени отъ лицата“... и т. н.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Азъ можъ да се съгласѣ съ нѣкои измѣнения, които се направихъ и то за тѣзи, за които мислѣ, че и комисията нѣма да се противи и тогава да се подложи членѣтъ на гласуване съ измѣненіята, за които ще да се съгласѣ.

Азъ се съгласявамъ да се замѣнятъ думитѣ „показаніята на лицата“... и пр. съ думитѣ „актоветѣ, съставени отъ лицата“... и т. н.

Съгласявамъ се и въ буква г да се исхвърлятъ думитѣ „да не сѣ пияници или съ други нѣкои пороци“ и да останѣтъ само думитѣ „да се ползуватъ съ добро име между населението“.

Относително грамотността, съгласявамъ се да се каже: „да сѣ по възможностъ грамотни“. (Никола Аптикаровъ: Тогава не ще има кой да съставлява актоветѣ!) — Ще има, тъй като по-нататѣкъ ще видите въ законѣтъ, че се оставя, по мѣстнитѣ обичаи, да си цѣнятъ пѣдаритѣ, а пъкъ въ такъвъ случай, голѣма строгостъ въ ценза не може да се държи и азъ се съгласявамъ на това, защото може да стане нѣкъдѣ нужда да цѣнятъ нѣкой почтенъ и добросъвѣстенъ човѣкъ, който да не е толкова грамотенъ, а пъкъ сѣ го имали пазачъ по-рано много години и не ще искатъ да го исхвърлятъ.

За носение орѣжие се съгласявамъ, обаче, не ловджийско. Това, разбира се, нѣма да се вмѣсти въ закона, но ще се више въ стенографическитѣ протоколи само за обяснение.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Който приема чл. 25-й, който става 24-й, съ измѣненіята, които прие г-нъ докладчикѣтъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се. (Гласове: Съ думата „орѣжие“ ли?) — Да, съ думата „орѣжие“, но не ловджийско.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 26-й става 25-й. (Чете.)

„Чл. 25. За всѣка поврѣда въ лозята, овошнитѣ и черничевы разсадници и градини, полищата и искусствениитѣ ливади, пазачитѣ сѣ длъжни да съобщаватъ веднага на стопанитѣ имъ.“

Ако пазачѣтъ хване нѣкое непознато лице, че краде плодове, или че поврѣжда дърветата, гюловѣтъ, лозята и

искусственият ливад, завежда го въ общинското управление за съставяние нужния актъ.

Когато нѣкой нарушителъ иска да избѣга, полскиятъ пазачъ има право да го прѣслѣдва и извъвъзъ своя районъ, и всички власти сж длъжни да му даватъ помощъ за хващанieto на прѣстѣпника“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателя: Ще се гласува. Който приема чл. 26-й, който става 25-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Волшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 27-й става 26-й. (Чете.)

Чл. 26. Пазачитѣ се избиратъ по заведения въ общината обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжните окръжни управители“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Георги Ив. Михайловъ: Г-да народни прѣдставители! По-напрѣдъ ние приехме чл. 13-й, въ който се говори, че кметовѣтъ ще се наказватъ, ако не изпълняватъ обязанността си за запазването на овоцнитѣ градини, а по-послѣ въ чл. 14-й се задължаватъ общинитѣ да заплащатъ по-врѣдитѣ, за които не се е констатирало кой ги е направилъ. Отъ това слѣдва да се даде право на общината, т. е. на кмета да назначава самъ той пазачитѣ, защото, иначе, кметѣтъ или общината не може да взима отговорности за лица, които се назначаватъ по обичай, както е ставало до сега. Затова, правя такова прѣдложение: „Пазачитѣ се назначаватъ отъ кмета и получаватъ заплатата си отъ общинската каса“. По-нататѣкъ, въ втора алинея, да се каже: „Притежателитѣ на овоцни градини и пр., по опрѣдѣление на общинския съвѣтъ, плащатъ най-малко единъ левъ на декаръ“. Послѣ ще направя друго прѣдложение за допълнение въ Закона за градскитѣ общини, по което общинскитѣ съвѣти да прѣдвиждатъ въ своя приходенъ бюджетъ единъ параграфъ за заплатата на пждаритѣ. Само по тоя начинъ, мисля, законопроектѣтъ ще постигне цѣльта си.

Жеко Ив. Жековъ: По-напрѣдъ говорихме по чл. 13-й, но сега именно по чл. 27-й трѣбва да се говори. Въ тоя членъ се казва: (Чете.) „Пазачитѣ се избиратъ по заведения въ общината обичай и се утвърждаватъ отъ надлѣжните окръжни управители“. Тоя членъ противорѣчи на чл. 64-й, пунктъ 27-й, отъ Закона за градскитѣ общини, въ който е казано, че кметовѣтъ наемватъ пждаритѣ, по-трѣбни за опазване овоцята въ градинитѣ, лозята и нивитѣ. Тѣй щото, азъ съмъ на мнѣние да се приеме членѣтъ така: „Пазачитѣ се назначаватъ отъ кметовѣтъ, съгласно Закона за градскитѣ общини“, и, както направи прѣдговорившиятъ прѣдложение, заплатата имъ да се плаща отъ бюджета на общината, понеже въ закона, макаръ и да е прѣдвидено кметовѣтъ да назначаватъ пждаритѣ, не е прѣдвидено отъ гдѣ да имъ се плаща. (Гласове: Споредъ обичайтѣ!) Въ такъвъ случай, не трѣбва нищо друго, освѣнъ самитѣ притежатели на овоцнитѣ градини да си назначаватъ своитѣ хора, а да се не туря въ обязанность на кметовѣтъ да ги назначаватъ и да имъ плащатъ.

Така щото азъ съмъ на мнѣние чл. 27-й да се редактира така: „Пазачитѣ се назначаватъ отъ кметовѣтъ, съгласно чл. 64-й, пунктъ 27-й, отъ Закона за градскитѣ общини и получаватъ заплатата по бюджета“.

Георги Н. Юруковъ: Г-да прѣдставители! Тѣзи обичаи, за които се говори, сж за ония врѣмена, когато не е имало у насъ специални закони, които да уреждатъ тия въпроси. У насъ се избира единъ общински съвѣтъ, отъ който излиза едно постоянно присѣствие, и то изпълнява законитѣ и има атрибутитѣ да се грижи за назначаванieto на всички служаци въ общината. Щомъ това е тѣй, ние нѣма да прибѣгнемъ до обичайтѣ; щомъ има закони, обичайтѣ не могатъ да играятъ никаква роль. И понеже прѣдговорившиятъ казахъ, че и назначаванieto на пазачитѣ въ тоя случай влиза въ атрибутитѣ на кмета, то ние не можемъ Закона за градскитѣ общини да отмѣняваме съ другъ единъ специаленъ законъ. Моля, прочее, да се съгласите и приемете редакцията, която направихъ прѣдговорившиятъ, именно, пазачитѣ да се назначаватъ отъ кмета на общината.

Димитър Ночевъ: Г-да! Истина е, че законитѣ въобще сж опрѣдѣлили тия работи, особено Законѣтъ за градскитѣ общини. Тамъ е казано, че кметѣтъ се грижи да нарежда общинскитѣ служаци, и отъ гдѣ взема источники, за да покрива разносикитѣ. Гдѣто е казано въ този членъ, „по обичай“, не е казано, че единъ градски кметъ ще дѣри обичайтѣ, а е казано „по обичай“, защото единъ кметъ въ една селска община знае по обичай какъ се плаща на пазачитѣ, именно, че имъ се плаща въ натура. Не щѣла Варненската община да плаща въ натура; разбира се, че ще имъ плаща отъ общинската каса. По въпроса за обичайтѣ, законодателятъ е зналъ, че на пазачитѣ по селата у насъ се плаща жито, 1000—2000 оки за година, и за това е казалъ: по обичай. Така щото, тая точка трѣбва да си остане, защото иначе ще натоваримъ селскитѣ общини съ много разноси.

Василъ Ив. Димчевъ: Може би, г-нъ Михайловъ ще се съгласи да не бѣде минималната цифра единъ левъ, а да бѣде максималната, защото за нѣкои общини ще трѣбва да бѣде по-малка.

Петю Попъ Кръстевъ: Г-да прѣдставители! Ако направимъ този данѣкъ за пждаритѣ да се събира въ пари, ще обложимъ населението съ другъ новъ данѣкъ. Много сж на мѣстото си думитѣ „по заведения въ общината обичай“. Азъ разбирамъ „по обичай“, че както до сега сж се условиявали пждаритѣ, да останатъ свободни общинитѣ да условияватъ пждаритѣ си, или срѣщу храни, или срѣщу пари, както е било до сега. У насъ, г-да, условияваме всѣка година по 15—20 души пждари и ги условияваме съ храни, и всѣки, споредъ количеството на лозята си, плаща и такава частъ храна. Защото, единъ селянинъ не може да има всѣкога пари; той не може да намѣри за данѣка пари, а камо ли и за пждаритѣ, и за това по му е лесно въ натура да имъ плаща. Така щото, ако вземемъ да обложимъ селянина съ единъ данѣкъ за пждаритѣ, ние ще обложимъ цѣлото

селско население съ още единъ новъ данъкъ. Това разбирамъ да се приеме за градскитѣ общини, но за селскитѣ не е възможно. Съ храна да плащатъ, ако ги оставимъ, както е било до сега, споредъ обичайтѣ, ще може да се приспособи законътъ и ще бжде по-добръ. Затова поддържамъ напълно члена, както го прочете г-нъ докладчикътъ, именно „обичай“ да си остане.

Прѣдседателъ: Тѣй като никой повече не иска думата, пристѣпваме къмъ гласуване.

Има прѣдложение отъ г-на докладчика да се приеме чл. 27-й, както го е приела комисията.

Има прѣдложение отъ г-на Михайлова, поддържано отъ г-на Жекова и Юркова, щото чл. 27-й да бжде редактиранъ така: „Пазачитѣ се назначаватъ отъ кмета и получаватъ заплатата си отъ общинската каса“, и втора алинея: „Притежателитѣ на овошни градини и пр., по опрѣдѣленіе отъ общинския съвѣтъ, плащатъ най-малко единъ левъ на декаръ“.

Най-напрѣдъ ще положж на гласуване члена, както го прочете г-нъ докладчикътъ. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 27-й, който става чл. 26-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 28-й става чл. 27-й. (Чете.)

„Чл. 27. Всѣка година, прѣвъ мѣсецитъ Февруарій и Ноемврий, се прѣгледватъ отъ стопанитѣ или наемателитѣ всички овошни и други дървета, лози и гулици, и находящитѣ се по тѣхъ гжсенични гнѣзда, яйца и какавиди на врѣдителнитѣ насѣкоми се събиратъ и унищожаватъ.“

Дърветата и храстиата въ алеитѣ, парковетѣ и др. публични мѣста се прѣгледватъ и очистватъ отъ мѣстнитѣ общински власти“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 28-й, който става чл. 27-й, тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 29-й става чл. 28-й. (Чете.)

„Чл. 28. Ако нѣкои стопани или наематели не изпълнятъ распорѣжданията на чл. 28-й на врѣме, общинското управление е длъжно да наеме хора и извърши това за тѣхна смѣтка.“

За ненаврѣмненото очистване на общинскитѣ дървета и храсти отъ врѣдителнитѣ насѣкоми, както и за неиспълнението на чл. 28-й отъ частнитѣ лица, общинскитѣ кметове се глобяватъ отъ надлѣжния окръженъ управителъ отъ 5 до 50 л. глоба“.

Въ тоя членъ комисията добави, слѣдъ думитѣ: „за тѣхна смѣтка“, слѣдующето: „разноснитѣ за това се събиратъ по ексекутивенъ начинъ“. Това направи комисията прѣдъ видъ, че ако станатъ такива разноски за смѣтка на нѣкого си, и остане да се търсѣтъ по съде-

бенъ начинъ, ще се създадатъ много дѣла; затова комисията прие по ексекутивенъ начинъ да се събиратъ.

Комисията бѣше добавила въ краи на тоя членъ, слѣдъ думитѣ: „отъ 5 до 50 л. глоба“ слѣдующето: „която подлѣжи на обжалване прѣдъ надлѣжния мирови съдъ въ 10-дневенъ срокъ, отъ деня на съобщението“, по оттеглямъ тая забѣлѣжка, съгласно измѣнението, което станж въ чл. 13-й.

Въпъ отъ тия измѣнения, цитираниятъ чл. 28-й, и въ двѣтъ алинеи на тоя членъ, трѣбва да се поправи на 27.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 29-й, който става чл. 28-й тѣй, както го приема г-нъ докладчикътъ на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Чл. 30-й става чл. 29-й. (Чете.)

„Чл. 29. Въ случай, че врѣдителнитѣ насѣкоми вземжъ застрашителни размѣри, Министерството на Търговията и Земледѣлието, въ съгласіе съ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи и Войната, распорѣжда за искарванието на околното население и най-близкитѣ войски за събираніето и унищожението на врѣдителнитѣ насѣкоми. Въ такива случаи, Министерството на Търговията и Земледѣлието може да даде и извѣстно възнаграждение за събираніето на опрѣдѣлено количество врѣдителни насѣкоми, тѣхнитѣ яйца и ларви“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ чл. 30-й, който става чл. 29-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се. (Христо Гендовичъ: Прѣдлагамъ сега да стане и третото четение!)

Докладчикъ Ганчо Гаврийловъ: Това не може да стане сега; азъ не съмъ съгласенъ.

Прѣдседателъ: Пристѣпваме къмъ трето четение Закона за измѣнение забѣлѣжката на чл. 2-й отъ Закона за акцизитѣ. Моля г-на секретари, Стефана Ивановъ, да прочете на трето четение казания законъ.

Секретаръ Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Законъ

за измѣнение забѣлѣжката на чл. 2-й отъ Закона за акцизитѣ.

Забѣлѣжки: Исклучение се прави за спиртъ и захаръ, за акциза на които може да се даде три-мѣсеченъ срокъ, отъ деня на изнасянието имъ изъ фабрикитѣ. Въ таквъ случай фабрикитѣ сж длъжни да даджъ записи съ двама поржчителѣ“.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Ония отъ г-да прѣдставители, които приематъ прочетения законъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Съобщавамъ на г-да прѣдставители, че е постѣпилъ бюджетопроектъ за расходитѣ по Министерството на Външнитѣ Дѣла, който ще се проводи на бюджетарната комисия.

Постъпилъ е също законопроектъ за отчетността по бюджета, първото четение на който ще се тури на дневенъ редъ за идущето заседание.

На дневенъ редъ за идущето заседание ще имаме:

I. Първо четение законопроекта за отчетността по бюджета;

II. Трето четение Закона за повдигане овошарството, и
III. Доклади отъ разни комисии.

Засъданието се закрива.

(Затворено въ 5 часътъ и 45 мин. слѣдъ пладнѣ.)

Прѣдсѣдателъ: Д-ръ Георги Янколовъ.

Подпрѣдсѣдатели:

{ Христо Ивановъ.
Петко В. Горбановъ.
Георги Губидѣльниковъ.

Секретари: { Петръ Папанчевъ.
Жеко Ив. Жековъ.
Петръ К. Бобчевски.
Лука Братановъ.
Никола Ив. Козаровъ.

Секретари: { Иванъ М. Лировъ.
Иванъ Пецовъ.
Стефанъ Ивановъ.
Георги Н. Юруковъ.
Василъ Ив. Димчевъ.

Секретари: { Боби Лафчиевъ.
Христо Теодоровъ.
Георги Ив. Михайловъ.
Янколъ Донковъ.
Данчо В. Пишмановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.